

תורת תיקוני עירובין

ספר

תיו יהושע

ספר

עירוב והוצאה

לקוטי חשובות בענין תיקון עירובין
בעירות גדולות

כאשר תורת כל פרטי הענינים והמעשים האלה הנ"ל בפסקי דיניהם
המפורים בבעלי הש"ע ובאחרונים מאד נעלמים לפום דהיטא אף לגדולי
הרבנים כי אין להם כולם ביחד מקום מיוחד בסימן בש"ע לכן קמתי בעזרה"ש
ואספתים וקבצתים כאן במקום אחד בכרי שכל המבקש הלכה בהם ימצא
מבוקשו בלא מורח ויגיעה

מלוקט

על ידי

ישעיהו טוביה הלוי דירעקטאר

יהי כבוד ה' לעולם ישמח ה' במעשיו ישמח ישראל בעושיו בני ציון יגילו במלכם
אמן אמן אמן.
שמחו בה' וגילו צדיקים והרנינו כל ישרי לב

Copyright © 1979.

by

Rabbi Shia T. Director

842 E. 9th Street

Brooklyn, New York 11230

ספר

תיו יהושע

תורת תיקוני עירובין שבזמן הזה

מאת יהושע בלא"א חיים ישראל זל"ה בריסקין

ספר

עירוב והוצאה

מאת הרב הגדול הגאון המפורסם כש"ת

מהר"ד יהושע סיגעל נ"י

אשר חשף זרוע עוזו ויצא בכחא דהיתרא אודות
היתר הטלטול בש"ק בקצת חלק המזרחי דעיר
נויארק ככל הכתוב פה בספרו, ונוסף לזה תשובות
בענין זה מאת המאורות הגדולים גאוני זמננו אשר
כל אחינו בני ישראל נשענים עליהם בהוראתם
ומהם גם כן יצא הדבר בהיתר ומסכימים בכל
עוז לדעת הרב הגאון המחבר הנ"ל ומפליגים
בהוראתו זו.

לקוטי תשובות מגדולי הדור כענין
תיקוני עירובין בעיירות גדולות

ספר

תיו יהושע

הוא

שרחן ערוך

ש

תורת שבת

בדבר תקוני עירובין שבזמן הזה, עם כל החידושי
דינים אליבא דהלכתא. וכן תורת עירובי חצרות ושתופי
מבואות וברכתו.

ועוד ביחוד באתי כאן בדבר תיקון העירוב שנתסדר בעירנו עיר אדעסא
ע"פ דעה גאוני וגדולי דורנו אשר דעתם וטעמם ונימוקם כבר נדפסו בקונטרס
תיקון שבת שאין לחוש בעירוב רידן לשום מחמיר. וגם אנכי בעת
היותי שם במשרת הרבנות אזרתי כנבחר היל לצאת במלחמתה של תורה
כנגד המערערים, והראתי בעזרה"ש בתשובתי שהדפסתי כאן כי קנאתם הוא
קנאת שקר רח"ל, ועיר אדעסא היא מוקפת בחומה סביב לה כדת וכהלכה:

מאתי יהושע בלא"ה חיים ישראל זלה"ה בריסקין

ר"מ זמ"צ באדעסא, ומלפנים היותי מו"צ בטולטשין רבתי, ואח"כ רב ואבד"ק
קאנסטאנטינאגראד, מחבר ספר תיו יהושע על הלקי יו"ד.

החונה בעת

בעה"ק ירושלם תובכ"א

שנת כל שיש לך להקל בעירובין הקל לפיך

הקדמה

בדרך מודעה

אמר המחבר להוי ידוע לכל מאן דבעי למידע כי אלו אשר לא ניהא להם בתקון העירוב באדעסא הרי לאו לשם שמים אלא קנאה היא וקנאתם קנאת שקר הוא כידוע ויש מהם אשר דין חסיד שומה רביע עליהם וצאו וראו מה שאמרו חז"ל בדבר חיוב הזריוות של תקוני עירובין, עיין בגמרא עירובין דף ס"ה ע"א ודף פ' ע"א ודף מ"ו ע"א ודף ל"ד בתוספות סד"ה ואמאי ורש"י סד"ה תורת מחיצה ודף ס' וס"א וס"ד וס"ה וס"ו ושם ברש"י ותוספות. וכן בתוספות מ"ה ונ"ט ועיין בתשובת הרא"ש כלל כ"א שנידה לרב אחד בעבור זה שהיה נגד תקון העירוב שבעירו ע"ש וכן התשב"ץ כתב על אנשים כאלו או שהם הדיוטות גמורה הוא או מינות נזרקה בו, ובכלל על אנשים כאלו אשר בית ישראל נשען עליהם בעוה"ר הרי נאמרו רק בעבור עצלותם כי קולד העם תלוי בצוארם וכבר צווחי הרבה מגדולי ישראל בספריהם שאין לנו לגבב חומרות בזמן הזה בענין הנחוץ להרים מכשול כי בימינו אלה אם נכביד ביותר לגדור גדרים על בני דור החדש יש לחוש שלא יפנו לנו עורף ח"ו. על כן חובה עלינו להמתיק הדינים בכל מה שנוכל ובפרט בשל סופרים והלכה, בדברי המקיל בעירוב עכ"ד. וכן עוד רבים כתבו ואמרו שכל בר דעת ויראת ה'בלכבו הרי ישפוט בשכלו כי אנחנו מחויבים בכל אמצעי כחנו לחפש היתרים וקולות ולסמוך בעת הצורך להקל בתקון העירוב ולתקנו אף שבהאי אופן תיקון הרי המקיל יחיד לגבי רבים אעפ"כ אם בקושי הוא לתקנו באופן היותר מועיל אזי יש לסמוך על היחיד המקיל ולא לבטל מהלתקן כלל וטעמא בזה כתבו גדולי האחרונים דכיון שאי אפשר בשום אופן לקהל ישראל לשמור את כל כ"ב הקטנים וגם לא את נשותיהם וחלושי דעת, לשמרם בכל יום השבת מבלי להוציא מפתח ביתם החוצה דברים קטנים ומטפחות. וכן כמה צער ודוחק יסבלו הגדולים הנזהרים ובפרט בענין תפלה בבית הכנסת כיום שבת קודש בהכאת המליתים והסידורים וכדומה ולכן פשוט הוא דאמרינן כל מה שיש לך להקל בזה הקל ואל ינוח את העיר מבלי שום תקון חלילה ועיין בדרכי משה סי' שכ"ג אשר בעבור זה הניח תקנה להיות בעירו אף שהתקנה זו לא ישר בעינו ויש לי אריכות רב בזה בגורל התאמצות של תקוני עירובין בעיירות אשר בהעדר זה גורם לחילול יותר כי ראה ראיתי איזה עירות שהם פרוצים הרבת בחילול שבת הרי ע"פ רוב הוא עיקר הראש שבו תלויה הקלקלה הוא חסרון תקוני העירוב ואין להאריך:

תיו יהושע

תורת תיקוני עירובין שבזמן הזה

א.

יבאר כל פסקי הדינים בדבר תורת תקוני עירובין בעירות שבזמן הזה, וביתוד בדבר תקון העירוב דק"ק אדעם כאשר הארכתי אודות עירוב זה בתשובתי ומחמת כי איכא למישמע מינה הרבה חידושי דינים גם בדבר תקוני עירובין שבכל עיר לכן העתקתי אותה תשובה תחילה כאן, ואח"כ כל פסקי הדינים וזהו דברי תשובתי.

הנה בדבר תקון העירוב שנתיסד, בעירנו עיר אדעם על ידי ראש המיסד הרב המפורסם וכו' מהר"ח משערנאוויטש נ"ו רב ומ"ץ בעיר הנ"ל אשר קמו עליו אנשי קנאי שקר והתנגדו לתקון העירוב ההוא, וביקש מאתי להודקק לזה ולעיין עם מי האמת והצדק ומצאתי א"ע כמחייב בדבר להודקק והודקקתי לזה להתעסק ולחפש חיפוש אחר חיפוש לדעת את העיר אדעסא בכל דרכיה ונתיבותיה והנני מצאתי כי קנאתם היא קנאת שקר ועיר אדעסא היא מוקפת כחומה סביב לה כדת ובהלכה היינו היום סובב צד מזרח וקצת צד דרום וקצת צד צפון, וחוף הים הוא גבוה הרבה מן הים והנמל הוא בקרי מזרחית צפונית, והנמל יוצא גשר ברזל על עמודים קלועים, ובכלות הגשר נעשה בדי אדם תל גבוה, שעליו הולכת מסילת הברזל, וסובב התל צד צפון ומערב ומערבית דרומית, ובכלות התל עומד גדר של אבנים הנמשך בכל צד דרום עד בית הנתיבות לנוסעים, העומד בקצה גבול דרומית מזרחית קרוב לים, ומבית הנתיבות הזה נמשכים חומי התלינראף עך בתי הקיץ שקורין "ראמישים" שהם בניני בתים שמקופים חומה, ומאחורי כותל של בית הקיץ (שקורין ראייטשע האלעשונאלע) אשר האחורי שלה היא נגד חוף הים ששם הוא גבול דרומית מזרחית אוי ממנה ממש נמשך והולך גדר חזק של קרשים בקו השווה ממנה מלמעלה עד למטה לשפת הים, ומלכד זה יש עוד משנן הרים הגבוהים המתלקמים עשרה מתוך ד' מתוך שפת הים וכל זאת ראיתי ומצאתי אשר בכל המוקף בהעיר הנ"ל, נמצאת כי עיר אדעסא היא מוקפת סביב בכל ד' רוחות בארבע מחיצות אליכא דהלכתא כאשר הכל באריות ובפרטיות יבואר להלאה במוב מעם :

ועתה נביא לענות לקנאים הבסילים באוילתם דאף לפי מענות הקנאים הנ"ל ריש פרצות במקום המוקף הנ"ל אין בדבריהם שום ממש כי רוב הפוסקים ירובם ככולו הסכימו להקל היכא שיש מוקף סביב העיר אף בר' מחיצות שהם רק מחיצות מצד אליכא דהלכתא כאמור לקמן בפרטיות ומהם יש מחיצות אשר בהם יש פרצות אף יותר מעשר אוי כיון שהפרצות הם במחיצות של מקום המוקף של סביב העיר בקצה סוף העיר חוצה לה אשר להעומד בתוך רחובות העיר בפנים במבואותיה לא תוכל להיות נראית לו הפרצה שבקצה העיר שבמקום המוקף אשר סביב לה כנ"ל ואף בפחות ממ"ז מיל לא תוכל להיות שליטת עינא לראות הפרצה של המחיצות שבקצה העיר להעומד

בפנים

תיו תורת תיקוני עירובין יהושע

בפנים מחמת שהבתים והחומות שבתוך הרחובות בפנים העיר סותמים מסביב שלא יכלו לדאות הפרצות שבקצה העיר כי ע"פ דוב הרי המבואות שבקצות הגדרים הרי כל מבוי נבנה ארכה כנגד רחבה של מבוי שכנגדה ויש הרבה שנבנו אשר אלו באלו ואלו באלו נכנסות ואין בהם פילוש אלא רק המבוי האחרון שעומרת בקצה זו של העיר וכן תחלת מבוי הראשון שבקצה האחד אשר בהאי אופן הרי כל המבואות שבתוך העיר עד המבואות שבקצה העיר חוצה לה נקראים מבואות סתומות מן צדדים לביע אשר בהאי אופן הרי זה פשיטא דפרצות והמפילשות שבאלה המבואות שבמקום המוקף של קצה העיר שהם פתוחים מול פני השרה אינן יכולים לאסור המלמול שבתוך המבואות שבפנים העיר ואף שאלו שבקצה העיר נפרצו ופתוחה גם יותר מעשר ואין שם כנגדם עוד מבואות של בתים שתהיו סותמים הפתוח שבהם נגד מול פני השרה אך ביון שהפרצות שבאלו הם מונחת בריחוק מקום מחוץ לעיר שאינן ניכרים ונראים כלל להעומד בתוך העיר או אלה הפרצות אינן אוסרים המלמול שבתוך מבואות הדיורין שבתוך העיר כמבואר כל זה לכל המעיין היטב בדבריו גדולי הראשונים ובאחרונים אליבא דהלכתא. ולא עוד נראה לי מדעת גדולי הפוסקים דאף במבואות אשר הם מפולשים אשר העומד בהם יכול להיות דואה את הפרצה שבמחיצות של מקום המוקף שבקצה העיר שהוא מול פני השרה אע"כ דעת דוב הפוסקים דאם הפרוץ נפרץ בה כאופן אשר העומד הנשאר שבה הוא מרובה על הפרוץ חשבינן ככילו עומד. כדעת הירושלמי בפ"א דעירובין ובפ"א דטובה ודעת הרמב"ם הלכות בלאים פ"ו הלכה ט"ז ודעת הר"ש שם בפ"ד משנה ר' ודעת התוספות ישנים שהובא בגליון הש"ס בעירובין דף ט"ז ע"א אשר בעומד מרובה על הפרוץ אף שהפרוץ הוא ביותר מעשר ואף שהפרוץ הוא פרוץ לר"ה גמורה מה"ת אוי שלא כנגד הפרוץ ממש מותר למלטל בתוך מקום המוקף הלו בלתי שום תקון מקום הפרצה ע"ש. והשתא על אחת כמה וכמה שאין הפרצות האלה יכולים לאסור המלמול שבתוך המבואות בתוך פנים העיר שהם בריחוק מקום ונמצאת לפי זה אשר אף במקום המוקף גופה של סביב העיר שהוא בקצה העיר כג"ל ושהפרצה היא שם אצל שפת הים במקום רוח רביעית אוי שם לא כנגד הפרצה ממש מותר למלטל שם ואף שלא סמכו בפירוש על העומד שהוא בכונה שיהא בתורת דין לחי או פס כאשר יבואר להלאה אודת זה. כללו של דבר היוצא לנו דזה פשיטא דאין הפרצות של המחיצות שבמקום המוקף של סביב העיר כשאין כולם יחד במקום אחד אינן יכולים לאסור כלל את המלמול שבתוך העיר אף שהפרצה תהיה יותר מעשר ואף שהפרוץ יהא מרובה על העומד ומטעם הנ"ל שהעלו כי לגבי המלמול שבתוך העיר שהבתים סותמים מסביב להעומד בתוכה נחשבים גם מחיצות כאלו למחיצות להגן להעיר למלטל בתוכה :

ועכשיו נדבר לפי הכת הקנאים שהוציאו דבה כי המחיצות שבמקום המוקף הנ"ל אינן נחשבים בשם מחיצות כלל ואין כאן עירוב כלל ובפורים בכל הן בתורת מחיצה הים. וגם בתורת צורת הפתח של המ"ג. וכן בנשר ותל והגרוי באמרם כי לפי דעת שמואל אינן נחשבים למחיצות כלל. הנם כי לדברי שמואל של הללו כבר מחו לקדקדם והקחה את שניהם בתשובות הרבנים המתירין הנרפס"ט בקנטרם תקון שבת אך מ"מ באהי עוד הפעם להשיב על שמואל על ראשון ראשון ועל אחרון בדרך קצרה אשר גם דברינו הקצרים יספיקו לפני כל יודעי דת ודין לידע

לידע ולהבחין עם מי האמת והצדק. היינו מה שאלו מספקים אם להחשב את הים למחיצה הרי זה פשוט גם לבר בני רב דחד יומא אשר רובם ככולם העלו להלכה למעשה אשר הים חשוב כמחיצה וגם המים עצמם נחשבים למחיצה ע"ש וכאשר האריכו גדולי הרבנים בתשובותיהם הנרפסים בתקון שבת וע"ש בתקון שבת שהבאתי שם ראיות נכוחות אשר גם הרמ"א שם סובר להלכה למעשה כדעת המחבר דהינו והמים חשובים למחיצה לא חיישינן לשמא יעלה הים שרטון גם בדבר המ"ג להחשב מוטי המ"ג למחיצה שלצורת הפתח אף שהחוט לאו ע"ג הקנים מלמעלה הרי זה כבר שנויה בפלוגתא בין גדולי הראשונים ויש הרבה דמ"ל אשר צורת הפתח ממש מן הצד ג"כ מהני ע"ש. וכן עוד נוסף לזה הרי בדבר החוטי המליגראף העלו האחרונים אשר גם לאלו דמחמירין בצורת הפתח מן הצד אבל בצורת הפתח של החוטי מ"ג גם הם מודים דנחשבים כצורת הפתח גמור ולקמן ביארתי בדרך חדש דכדאי הני גאוני דור האחרון לסמוך עליהם בכל העיירות דחוטי המליגראף נחשבים לצורת הפתח ואף הפוסקים הראשונים דמ"ל דפתחו מן הצד לא מהני אבל בחוטי המ"ג גם להם פשיטא דמיקרי שפיר צורת הפתח ופשיטא. ואלו הן המתירין הגאון במקור חיים והג" בשו"ת מאמר מרדכי והג" מהרש"ק מבראדי והג" בשו"ת נפש חיה והג" בשו"ת חצר לאברהם והג" מהרש"ם מבערוזאן שליטא ועוזי הרבה מרבני הנרפסים בתקון שבת העלו כך דאין לחוש לעכובא לצרף החוטי מ"ג למחיצה של צורת הפתח וגם עוד אמרתי חלקי בזה ויבאר לקמן דבעיירותו כאלו כמו אדעם וכיוצא בהם הרי כל המבואות שבתוך העיר נחשבים כמבואות סתומות משלשה צדדים אשר מצד דינא הרי סגי בתקון בקצה העיר המפולש מול פני השדה בפס של ד"ט או בשני לחיין משהויין בשני הצדדין בלתי צורת הפתח כלל אף בפתוח יותר מעשר אוי לפ"ז נמצאת דחוטי המ"ג עם הקנים מהני למחיצה מצד מ"ג דאם החוטי שבקנים אינן מועילים אבל עכ"פ הרי מועיל הקנים עצמם דשם להחשב בתורת פס או לחיין ואף בפתוח ביותר מעשר ואף דלא סמכו עליהם ככוונה אך בעיני דלא יהיו רחוקים הרבה מהכותל המבוי הפתוח דבהאי אופן יש לחוש לדעו הבכור שור דסובר להחמיר ברחוק ג"ט מהכותל אף בקנים של צורת הפתח גמור כאשר אבאר לקמן ועכ"פ מכל הלין הרווחנו בזה אשר לית דין צריך בושש ופשוט בפשיטות בעריות כאלו בזמן הזה דאין לחוש במה שהחוט של המ"ג הוא מן הצד ולא ע"ג כנ"ל ולכן אותו הרב שבא מעיר משערנעוויץ ממדינת אוסטרייך לפה אדעם בכיון להחזיק במחלוקת ובלא ידיעת שני הצדדים הרי בא ונתפיים וגמר ומקני להלכה למעשה לפסול העירוב הנ"ל והחציף פניו כנגד הגאונים דקששאי מיניה ואמר עליהם ששגו בזה שהקילו בצורת הפתח של חוטי המ"ג הרי אין זה רק דרך עוות וחוצפה ועל דבריו של מזה בכך שכתב בקונטרס תקון שבת הרי כבר מחה עליו בקרקדו שם הרב הישיש מעיר שעביו ובאמת כל דבריו שם לא שרירין ולא קיימין ובמלין ומבוסלין. והנה לא אכחד כי אנכי בראות את דבריו בקונטרס הנ"ל הרי לא רציתי למפל בדבריו אך כשמצאתי בתוך דבריו שם שמגלה פנים בתורה שלא כהלכה ומדבר כלשון בור גמור אוי מצאתי כמחויב בדברי לקיים ענה כסיל כאוולתו ולכן להלאה בקיצורי הדינים אציע דברי הכורות שלו לפני כל :

גם בדבר תל המתקמט אי אמרינן אתי רבים ומבטלי מחיצה הרי גם זאת שנויה בפלוגתא ולהלכה העלו האחרונים וכתבו דתל הנעשה בידי אדם פשיטא דלא אמרינן אתי ומבטלי מחיצה ואף תל הנעשה בידי שמים יש להקל וכאשר כן העלה ארמיזי

כשיע בקונטרס אחרון כמי שסמיה והשיג על המניא שם וכתב וזיל דהרי כגמרא שם כמבואר בהדיא דאף שרבים בוקעים על המחיצה עצמה לא מבטלי לה דרבנן דקיייל כוונתיהו כמיש הרמב"ם. ואפילו אינה עשויה בירי אדם שהרי גיבה מעלת בית מדרון וגיבה בית גלגול אינו עשוי בירי אדם וכו' עכ"ל וע"ש לקמן שמפרש ואומר דאף לדעת המניא הג"ל דהי בתל המתלקט בזמן הזה שאין לנו ר"ה ואין סדר בוקעים בה והתל הוא רק מחיצה רביעית או אף בתל הנעשה בירי שמים אין איסור גזרה אף מדרבנן ובתל המתלקט לא שייך שום גזרה לכך ההעות דאין לגזור מתלקט אטו אינו מתלקט שגיבה הוצל הוא דבר הניכר לעין ולא גזרו על שיעורו שמא ימעו בהם כמו שלא גזרו על שארי שיעורי רשויות שבת שמא ימעו בהם ויבשלו בדאורייתא וכו' ע"ש :

וכן בדבר הגשרים הרי האריכות כאן אדותם הרי למוחר כי אדותם כבר דברו גדולי האחרונים והעלו שם להלכה דאף שעליו בוקעין רבים וכן תחתיו אעפ"י מצטרפין לו למחיצה רביעית וכמבואר במניא כמי שניה ס"ק פ"ז וכמו דאמרינן במחיצה דין אנוד אסיק ולא אמרינן אחי רבים ומבטלי מחיצתא או ג"כ הדין בדין מחיצה של גוד אחית ולא אמרינן בה דאתו רבים ומבטלי מחיצתא וכן העלה כ"ך בספר משרת משה ע"ש. הגם נוד זה מצאתי לארמיר שם דמוכח משם אשר הוא סובר דמחיצה של גוד אחית אמרינן דאתו רבים ומבטלי מחיצתא אף עכשיו שאין לנו ר"ה ע"ש. אמנם כד נענין היטב בדבריו שם בענין זה הרי נראה דכוונתו להתמיר במחיצה של גוד אחית כניל אלא באיפ"י שכל המחיצות העיר הרי חשבינן למחיצות מצד דין של גוד אחית אבל אם הוא רק מחיצה רביעית או אף שהיא מחיצה מצד דין גוד אחית לא אמרינן דאתו רבים ומבטלי מחיצה זו כשאין סדר בוקעין שם וכדעת המניא הג"ל. וכפרט בגשר כזה שנכנה על עמודים הוי מקום התחתון נחשב צורת הפתח אף ברחב מעשר כמבואר באחרונים ע"ש :

וכן בענין מעשה השראנקעין שבנידון דידן הרי מבואר בשו"ת מהרי"א גאון וצדיק ממדינת איסרייך שהערה להלכה בהם דלא בעינן ראיות לנעול ע"ש מעמי ונימוקי עמו ועוד העלה שם בהם דלא איכפת לן אם אדם יכול לשיח ולעבור תחתיהם. וכן בדבר הנינות וקפיפות שבתוך העיר שהקנאים עשו בהלה בעבורם או ג"כ לית בזה חשש כלל דכבר נמנו וגמרו רוב מהאחרונים להלכה למעשה דלא אמרינן ורעים מבטלין מחיצה וכו' עוד דגם מצטרפין אף מחיצות של נינות לשלמד בעיר וגדולה מזה יש דמקרינן גם בנינה עצמה לשלמד ולקמן בפסקי הדינים יתבאר עוד מזה. וכן בדין להעמיד הקנים של צורת הפתח אף בתוך גדר הפארקעין או העלו האחרונים להתיר בפשיטת כשהקנה נראה בולט למעלה ממחיצות הפארקעין וכמבואר בשו"ת ח"ס ע"ש :

ועבשין מדבר שכל אלה המחיצות הג"ל נביא עוד הפעם לבאר ולהסביר דבר עניני המחיצות של המבואות שדברנו לעיל היינו כי להחשב המבואות לסתומות מני צדדים כאשר ביארתי לעיל יש נפקתא גדולה דדינא בין ערים לערים היינו יש עיריות כאנו אשר המבואות שבהם בנייות באופן ששני ראשיה של המבוי המפולשים לרשות הרבים של חוץ לעיר זו בקצה עיר מצד זה וזו בקצה העיר מצד השני הרי הם מבוינים זה כנגד זה אשר להעומד בתוך המבוי יכול שפיר לראות את הפתוח של המפולש לר"ה משני ראשיה וכן היא כך כל המבואות אשר ראשיהם משני הצדדים המפולשים לר"ה שחוצי לעיר הם כמבויין זו כנגד זו אשר העומד בתוך המבוי רואה את עצמו שעומד בחוכה

בתוכה כנגד שני פתחים לריה שחוצץ לעיר ואלה המבואות הרי נקראים אצל חז"ל והפוסקים מבואות סתומות דק משני צדדים ושני ראשיהם הפתוחות שבהם הם מכוונים זו כנגד זו ממש כגיל ואופני המבואות האלו נחשבים לריה לכיע ולדידן באין סיד בוקעין בהם הרי בסוג ריה מדרבנן להחמיד בכמה חמורות כאשר נהבאר ברברי גדולי הראשונים וכשיע זכן יש עוד איפני בניני מבואות הנקראים מבואות סתומות דק משני צדדים היינו שנבנו בעקמיות כזו שהמפולשים הפתוחים כשני ראשיהם אינו מכוונים זו כנגד זו בקי השוה כגיל אלא נבנו כעין דלית וכיוצא בו אשר עכ"פ הרי העומד בתוך כל מבוי מאילו הרי רואה א"ע שעומד בתוכה כנגד המפולש הפתוח שבראשיה אחת לריה שחוצץ לעיר אשר ראש המפולש ההוא הוא מכוון נגד העומד שבה. אמנם על עירות כאלו שבנינם באופני מבואות כגיל הרי כיון דאין נראה להעומד בתוכה רק מפולש הפתוח בה שבראשיה האחת יש דס"ל להקל בהם להחשב כמבוי סתום מני צדדין ואופן זה הרי שנויה בפלונתא בעירובין ק"ה ו' בין רב לשמואל וכביאיר בוונתם שדהם הרי שנויה כמחלוקת בין גדווי המפרשים ואין באן מקומו להאריך כי כבר הארכו בזה בקינמס תקין שבת הגרמס לא מכבר. וכן אנכי בכתובים הראתי מרברי גדולי הפוסקים אשר רובן כבודן ס"ל להרכה דבעקום כעין דלית נחשב המבוי כסתום מני צדדין אף לרב:

והשתא דאסיקנא דאף באופני בניני מבואות כגיל הרי נחשבים כמבואות סתומות מני צדדין ושאיין לדון אותן כסוג ריה ואף מדרבנן כגיל הרי פשוטא היא אשר היה וכ"ש היא באופני בניני מבואות שבעירות כאלו כגון אדעסא וכיוצא בה אשר כתי המבואות שנכל עיר בתוכה הם בנייות ארכן כנגד רחבן, אשר בהאי אופן אין המפולש שבראשיה המבוי הבנויה בתוך פנים העיר תוכל להיות פתוח לריה שבקצה העיר אפילו בראשיה אחת כי כל מבוי ומבוי שבתוך פנים העיר הרי ככלות דאשיה הפתוחה הוי עומד כנגדה כותל החומה שכנגדה לרחבה או לארכה אשר העומד בתוכה לא יביל לדאות במפולש הפתוח שבה את ריה שחוצץ לעיר בקו השוה דרך שם אפילו בראשיה אחת דגם דהדין היא אף כמבוי סתום מני צדדין בעינן דחי או קירה בראשיה המפולש שפתוח לריה ונמצאת אשר אף בערים הגיל הרי לא ימ"ל שהמבוי האחרונה שעומדת בקצה העיר לא תהיה פתוחה במפולש שבה נגד פני השרה וכן תוכל להיות שתהיו עומדת בקצה העיר חיצה לה כמה מבואות שהמפולשים שבהם תהיו פתוחין למזר פני השרה ודעת הפוסקים בזה כיון שכל המבואות שבתוך העיר הרי פתוחים זו לזו עד המבוי שעומדת בקצה העיר חיצה לה שהיא פתוחה לריה הרי מבוי זו הפתוחה לריה אוסרת מדרבנן למלט על כל המבואות הפתוחים לה אף שהפתוחים שבהם אינן מתכוונים זה כנגד זה כמבואר בבבלי השיע והוא פשיט ע"ש. אמנם עכ"פ הרווחנו בזה אשר בעירות כאלו כגיל אשר אסיקנא דהן נחשבים כמבואות סתומות מני צדדין כגיל אוי הגין הוא אף שהרחובות של המבואות האלו הם רחבים מ"ז אמות וששים רבוא בוקעין בהם הרי לאו ריה מהית ומהית מותר למלט בריה בזה הסתום מני צדדים אף ברחב מ"ז וס"ד בוקעין בו כמבואר דהמעין כגדולי הפוסקים כך שכיונתם בפלונתא של רב ושמואל כמבוי עקים ע"ש. ונמצאת סכך הלין אשר הרווחנו כי ערים כאלה הרי כחצר שסתום משלשה צדדין ועדיפי ממנו הדין כחצר נראה המפולש שברוח הרביעית לדרך הרבים להעומד בתוכה אבל המבואות אלו שבתוך העיר אשר בניים ארכן כנגד רחבן או שאנו כאלו נכנסין עקמות רב באין בהם פירוש דרך המבואות שבקצה העיר אשר ריירי הן העיר יבכו לדאות הפילוש

תיו תורת תיקוני עירובין יהושע

הפירוש של מ"ל פני השרה כשעומד בתוך העיר אוי בהאי אופן גם רכנן לא הצריכו תיקון בקצה העיר בשביל דיירי שבתוך המבואות שבתוך פנים העיר ואף אם נהי כשנאפשרי להחמיר בשביל האחרונות גם על הפנימים שבתוך העיר אבל זה פשיט דאף אם יש עליו מריץ אזור מני אלף להגיד ישרו שהוא זה תקן כהלכה אוי בוודאי שומעין לו יותר מפי מהמחמירין. כללו של דבר דבהאי אופן אשר איסור דמלמול שבתוך מבואות העיר הרי אמרינן רק משים דנחשבים כאשר הם פתוחים לתוך המבוי שכקצה העיר שהיא פתוחה למקים כזה אשר לדעת כמה פוסקים הרי המקום זה חשוב כמזקף במחיצות גם סביב המבוי באחרונה אוי בהאי אופן הרי אצל דיירי תוך המבואות שבפנים העיר עד מבואות האחרונות שעומדות ממש בקצה העיר בכלותה הרי אין שום איסור למלול אצלם אף לדעת המחמירין אלא אף במלמול שבתוך מבואות האחרונות, ויש פוטק אחד מני אקף שדעתו שמקום המוקף שמסביב האחרונות חשוב לתיקון עירוב אוי בוודאי יש לסמך עליו כזה להקל כניל, ובקונטרסי הארוך בארתי ופרשתי כיונת הלכה שנאמרה בשיע סי' שסיה דמבוי הפתוח לחצר שנפרצה במלואו וכי' שלא יהיה נגד דברינו שאמרנו לעיל. סיומא דהפסקא מכל הגין יוצא לנו אשר בעיר אדעסא וכן כיוצא בה אשר לפי בניני של המבואות שבתוך פנים העיר הרי שם כגל המבואות שבתוך פנים העיר אין איסור המלמול בהם אלא בעבור איזהו מבואות שהם בקצה העיר ומפולשים שם בראשיהם מול פני השרה אוי כיון דגם שם בקצה העיר נגד דאזני המפולשים של האחרונות האלו יש מחיצות אוי אפילו אם נהי, להקנאים דניל שהם מחיצות גרועות אבל בהאי אופן כניל הרי גם מחיצות גרועות נחשבים כמחיצות ומסכינן על המקלין כניל ופשיטא אשר בתוך פנים העיר עד מבואות האחרונות שעומדת בקצה העיר מפולשים מותר למלול אף אם יאמרו שהמחיצות הניל הם מחיצות גרועות כדעת הקנאים הניל אך שם בתוך המבואות שבקצה העיר אם הם מפולשים משני ראשיהם מכוונים זו כנגד זו ממש הרי יש לחוש למלול בהם אם יאמרו שהם מחיצות גרועות אבל אם גם אלה המבואות שבקצה העיר הרי אין בהם רק ראשיה אחת מפולשת מול פני השרה ונמצא אשר גם מבוי זו מיקרי מבוי סתום מני צדדין אוי אם נגדה יש אופן מחיצה אשר דין מחיצה זו שנויה בפלוגתא ויש מקלין אוי פשוט דחשבינן דה למחיצה זו ולסמך על המקיל שבה ותיקון הלחי או הפס שם באי אפשר בהם בנקד אין זה מעכב ומסכינן על המחיצה זו באין לחוש לדעת המחמירין, ונמצאת יוצא לן מכל הגין אשר אימתי פסלינן מחיצות השנויים בפלוגתא ואמרינן דלא נחשבים למחיצות ומחמירין לפעמים אף שיש מקלין הוא דוקא באופני בניני מבואות שבעירות אשר כל מבוי ומבוי שבכל העיר הרי ראשיה משני רוחותיה מפולש לחוץ לעיר משני צדדיה אשר העומד בתוכה יכול לראות דרך המפולש שבתוכה את דרך הרבים שבקצה העיר מצד זה ואת דרך הרביי שבקצה העיר שבצד האחר כי הם מתכוונים זה כנגד זה ממש כאשר בארתי לעיל וכך פירשו כל גדולי המפרשים והפוסקים כיונת חזיל ובהאי אופן קא עסקינן חזיל להקרא בשם ריה גמיר אבל לא בהאי אופן הרי זה שנויה בפלוגתא בין חזיל בין רב ושמואל ולפי מזה שאמרנו לעיל הרי אופני בניני מבואות כניל עדיפי מפי מבניני עקמומית ובהאי אופני בנינים שבנויים אלו לראוכן כנגד אלו לרחבן לא פליגי רב ושמואל וכיע מידים דחשיבי כסתום מני צדדין והשתא כאשר באמת אליבא דמסקנא הרי בנידון עירוב דידן הרי

תור תיקוני עירובין יהושע ה

התיקן של מקום המוקף שנמכר העיר תיקון אליבא דהלכתא הרי אין דבריו קנאים שום ממש וגם במבואות אחרונות מותר למלמל כגיל :

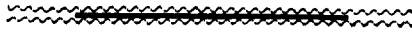
והנה ראיתי אשר אחד מדייני ומייצ דפה הדמים קינמרס קמן בעלים אחרים להשיג על תיקון העירוב הניל בדברים שר מה בכך ולא היה כראי להעלותן על נוסף כאשר יראה הקורא בו ולא רציתי למשל בהם אך ראה ראיתי שם שהביא בשם רב מהבבן מצדדי הדור האחרון שהמציא שני חומרות חדשות ברין תיקני העירובין לחוש למי שאינו מודה בעירוב שלא יועיל בו השכירות לא עיי שכירו ולקישו וכן אף לא ממנו עצמו וזאת מעכב אף בדיעבד ונמצא דלפי דעתו הרי כיון שאנשים כאלו שביחי ומבמלין החדשות שלהם ואינן רוצים, הרי נמצא דרין תקן העירוב נופל פיתא כבידא לכן למלא דא בעיני לנבב חומרות כאלו ורובם ככולם מאחרונים הכריעו בשכירות מועיל בדיעבד כשאין רוצה לבטל אף בישראל גמור וכדעה הראשונה שהובא בשיע סי' שיפ סעיף ג' ע"ש ומכב זה אשר הוא בנה יסודי החומרות על דברי הרמב"ם שם בפ"ב הלכה ט"ז וזיל כללו של דבר כל מי שאינו מודה במצות העירוב אין מערבין עמו לפי שאינו מודה בעירוב ואין שוכרין ממנו לפי שאינו עכו"ם אבל מבטל הוא רשותו לישראל הכשר וזו היא תקנתו וכי עבד ונראה דלמר מלשון הסיום דבריו שמסיים וזהו תקנתו שכונתו להשמיענו דוקא ביטול רשות מועיל אבל שכירות אין מועיל כלל וכלל. הרי במח"כ לא דק היטב בדיוק לשון הרמב"ם בזה כי בלשונו שאמר ואין שוכרין ממנו לפי שאינו עכו"ם ולא אמר לפי שהוא ישראל הרי כוונתו כל עיקר להשמיענו דאף שאין מערבין עמו אעפ"כ לא חשוב כעכו"ם להקל בו ולומר דתקנתו היא בשכירות וזהו שאמר ואין שוכרין ממנו וכי והיה הוי אמינא הכשם דלקולא לענין שכירות לא חשבינן כעכו"ם אוי יש לומר דלענין להקל ולומר בו דתקנתו הוא בביטול מחמירינן בו דהחשב כעכו"ם מפני שאינו מודה בעירובין ולא יועיל בו גם מעשה הביטול לכן אומר אבל מבטל הוא רשותו ר"ל דלענין מעשה הביטול הרי חשבינן כישראל אף להקל וכן מסיים וזה תקנתו ר"ל דהכמים מצאו שזה תקנתו אף דכתחילה וכוונתו בזה דזה פשיטא דמועיל ביטולו ואין לחוש עליו דהחמירו דין חודת עכו"ם ולא רק דמועיל אם ביטל אלא אף זה היא תקנה לכתחילה ר"ל כי במקום העירוב הרי מבטל רשותו וביטול רשותו הרי תחת העירוב והנפקותא היא כי מעשה השכירות לאו תקנה היא אלא באי אפשר כמעשה הביטול או מועיל השכירות כי לדעת רבינו הרי מנושה השכירות של הרשות לענין שבת הרי נכנס בסיג ביטול וגרע מביטול ממש ואעפ"כ סיבר דמועיל כיון דיש היכר וכאשר אמר דהריא שם בפ"ב הלכה י"ב שהשכירות כביטול רשות הוא שאינה שכירות ודאית אלא היכר בלבד. ונמצא לפי"ז אשר דעת רבינו הוא דלכתחילה הויא שאינו יבול לערב עמו אוי התקנה הוא כיון שהוא ישראל אין לעשה אלא מעשה הביטול אבל אם נושה מעשה השכירות אוי בדיעבד גם זה מועיל וכן הדין הוא כי אם הוא באופן אשר מעשה הביטול אין כאן באפשרי להיות נעשה ומעשה השכירות הרי באפשרי לעשות אוי פשוט הוא ריבול לעשות מעשה השכירות ומועיל להם ואני לעצמי אומר כי לכיע הרי זדין דאם אין באפשרי עיי מעשה הביטול ממש אוי מועיל מעשה השכירות אף בישראל כשר ואינו כשר כגיל והא דמבואר פלוגתה בדברי השיע סי' שיפ סעיף ג' ויאם אינו רוצה לבטל להם רשותו אלא להשכירו י"א שמועיל וי"א שאינו מועיל ע"ש באחרונים שכתבו המעם דאינו מועיל משום דלא תקנו שכירות אלא כעכו"ם וע"ש שכתבו דכן דעת הרמב"ם נוטה דאינו מועיל ונמצא דזה סתירה לכל דברינו וזניד שבארתי

שבארתי דעת הרמב"ם דמיל דמועיל גם מעשה השכירות כנ"ל. אמנם באמת לפי דעתי נראה דהכל נכון, היינו דשם בפלוגתא הנ"ל שאני דמירי באופן כשהוא אומר להדיא שאין הוא רוצה לבטל רשותו אלא רק להשכירו שנמצא אשר לפי דעת הרמב"ם הנ"ל הרי מעשה שכירות של זה אינו בסוג מעשה הביטול כלל ולדעתו כל מעשה שכירות שאינה שכירות ודאית ואנן סהדי כי לבטל אינו רוצה או מעשה שכירות, כזה אינו מועיל כי לאו שם דין תורת שכירות עליו ולא דין תורת ביטול עליו ות"ל כי בכיבוד הסבר זה נתישב הוויכוחים שנתווכחו בעסק זה האחרונים ע"ש כמ"א ובא"ר ובפ"מ וגם יוצא לנו מדעת קדשו הרמב"ם ז"ל כי במעשה שכירות, ודאית ובימות החול הרי בשכירות כזו לא קעסקינן דפשיטא הוא דמועיל ועדיף מביטול כנ"ל ופשוט. ועכ"פ היוצא לנו מכל הל"ן כי בדבר אלו אנשים הנמצאים בעירות הגדולות שהם אינם מודים במצות עירוב הרי לית דין צריך בושש אשר השכירות גם מהם מועיל אליבא דכ"ע ואף משכירו ומלקיטו וממונה העיר כאשר אבאר לקמן :

ועל דבר הישראלים הנמצאים שם שידועים ומפורסמים למחללי שבת בפרהסיא וכן הישראלים המומרים לע"ז הרי הם דינם כעכו"ם נמורים שביטול הרשות מהם אין מועיל אף כי הטעם שישנו בעכו"ם נמורים יש מהני הנ"ל שאין בהם טעם זה ולדעת הרמב"ם הרי כל זה מדרבנן דרבנן עשאם כעכו"ם נמור ברא פריג דלא תועיל להם ביטול אלא שכירות ודינו כעכו"ם נמור וכאשר הארכתי אדות זה בספרי בטעמי השלחן שעל שיע הרמב"ם הלכות שחיטה :

וכן בדבר השכרת הרשות משר העיר ומבאי כחו אם מועיל כאן בעירות כאלו הרי רובם ככולם מגדולי הפוסקים העלו להלכה למעשה דמועיל בכל גוונא אף שהבתים והחצרות הם קניינים לחלוטין לבעלי הבתים והחצרות מטעם כאשר הובא באריכות בקונטרס תקון שבת שכן היא דעת רבני קדמאי ובתראי וכן היא לקמן בפסקי דינים. גם העלו בזה דשכירות זו מהני אף להכניס ולהוציא מבתי העכו"ם ע"ש גם זה פשוט דאיצ' לפרש לשר המשכיר או לשכירו ולקיטו טעם השכירות שהוא להתיר המלטול והוצאה אלא שוכר סתם מהני וכמבואר בבעלי השיע באו"ח סימן שפ"ב. וכן לאחר כל אלה ולאחר השכרת הרשות עושין אנחנו עירוב כללי של שתופי מבוואות וחצרות בשביל כל הדרים היהודים שבעיר זו בהמבוואות והחצרות. והשתא אחר כל אלה הדברים האמתיים שהצעת בקונטרס זה לפני כל קורא דברינו ובאמת ובתמים בטוח אנכי בחסד אל אשר אוהבי האמת ולומדי התורה לשמה ויושבי על מדין בכל תפוצות בית ישראל הם יבינו ויראו עם מי האמה והצדק והם ישפטו שאין בדברי הקנאים הנ"ל שום ממש ועיר אדעסא הקנו בתקון עירוב כדה וכהלכה. ולהוי ידוע לכל בני עמי דק"ק אדעס פן ואולי יש בידי הקנאים הנ"ל מכתבים מאיזהו רבנן שמדברים תועה על תקון העירוב דפה הרי זה מצד עלילות השקרים הנ"ל תפסו אותן ברשתם וכאשר דברתי עם ידידי הנאון מהר"ח ברלין שליט"א פה ירושלים. וכן בעת היותי בירושלים והיה הקונטרס זה לפני כמה גדולי ישראל הדרים שם וקלטוהו ואמרו ישר חילי והקנאים הנ"ל ראויים למותחן על העמוד וכן עכשיו בעת היותי פה באדעסא על גשוואי בתי חפשתי עוד הפעם לדעת את העיר בכל נתיבותיה ומצאתי גם עכשיו

כי היא מוקפת כחומה ועתה עוד ביתר שאת ועוז כי לא מכבר ניתוסף סביב לה בצורת חומה נכהה דלתים ועוד גשר ותל ונדר אשר לא ראיתי כהנה בכל ארץ הקדושה בתיקוני העירובין שבה לכן הנני אומר שבל יעלה שום בית מיחוש לשום בר ישראל ביכר תקון העירובין זה שנתיסד בעירנו אדעסא ומותר לכל בר ישראל פה לאפוקי ולצייל ולמלטוילי ביום השבת וביום הכפירים מבית לבית ומחצר לחצר ומבית לחצר ומחצר לבית וממבוי לחצר ומחצר למבוי ומרשות היחיד למבוי ומרשות הרבים למבוי ומרשות הרבים לרשות היחיד בלא שום פקפוק. ע"כ דבוי תשובתי :

א. תורת תקוני עירובין להלכה למעשה בקצרה.

א) דעת גדולי האחרונים אליבא דהלכתא דהים נידון כמחיצה וכן הים נחשבים כמחיצה ואין לחוש לשמא יעלה הים שרמון כלל בכל גזונא ובפרט אצלני ענישוי תופסין כל עיקר שאין ר"ה מה"ת ובפרט היכא שהעיר מוקף בג' מחיצות מלבד הים וכאשר האריכו בכל זה רבני קדמאי ובתראי ורובן ככולם קבעו כך להלכה דנחשבים למחיצה באין לחוש לדעת המחמירין. והנה ראיתי תשובה מאיזה רב קנאי ומקלקל חיקון שבת והוא מעיר משערנאוויץ ושם שואל בענין זה קושיא עצומה לפיקט שכלו דמפני מה ואלה האוסרים רחוששין לשמא יעלה הים שרמון אמרו מחיצת הים אף בזמן שעוד לא העלה שוימון דהא באותו זמן יש כאן מחיצה ואם יעלה שרמון ותתבטל המחיצה הא די שנאסרהו או ועיש שמתרץ בתירוץ כזה אשר לפי האמת היה נוח לו יותר שתיקתו מדינוירו ואמת לא אכחד כי בראות או את התירוץ הזה וגם התפאר א"ע בו ונהנה אשר מן השמים קיכו לו בחידושי תורה כאלו אוי אמרתי בלבי ודנתי אותו לכף זכות, כי ידאי הוא באותו שעה נעשה יוצא מדעתו כי איש אשר בשם רב יכונה ודעתו שלימה אין מן המציאות שיצא מפיו דברי בורות כאלה לרמות מעשה שרמון למעשה טריפה ולומר דבשם שבטריפות של קרום שעלה מחמת מכה לא הוי סתימה וטריפה משום דסתימה שיסתלקה לאחיכ לא חשובה סתימה והגקב אף בעת שהוא סתום חשוב כפתוח אוי גם כאן במחיצת הים אין הים חשוב מחיצה דהא כיון שעתידי להעלות שרמון הרי זה מחיצה שעשויה להסתלק אחר זמן ולא חשיבה מחיצה אף בעת שהיא עומדת ועיש עוד מוסיף חמא על פשע ואומר דענין כשיש בשפתו תל המתלקט עשרה מתוך ארבע ויש חשש שיעלה הים שרמון ויבטל מחיצת ותל הרי זה דומה לענין חצר הכבד שניקב דכשם דאמרינן בו דסתימת הסרכא מהני בו משום דלאו מיניה קא מיטרפא אוי ג"כ בתל שבשפת הים המתלקט אמרינן נכי ותל דמחיצת הים מחיצה היא לו ואין לחוש לשרמון בו משום דלאו מיניה קא מיטרפא ומותר עיש. כך מצאתי כתוב בו ועכשוי אחד שסמרתו והצעתו דברי תענועים הללו לפניכם אשאלה נא קוראים נכבדים התבוננו היטב אם יכול לעלות על דעת מי שיש לו מוח בקדקוקו מלומר דבר שמות כוו ובפרט לקבוע זאת בספר אשר ירע היטב כי יבא זה לפני ידעי דת ודין ולפני שאר לומדי תורה והרי יהיה זה לצחוק בעיניהם אלא וזאי אין

תיו תורת תיקוני עירובין יהושע

אין זה כי לא היה או שפוי בדעתו ולא חלי ולא מרגיש כי עשה הרכבה מין באינו מינו וחגיר על הסומא ודמי בלא דמי כי מי הוא זה מאנשי כמונו שלא ידע מהסוגיא דפ' השוחט מענין דין המסוכנת ומהסוגיא דפא"ט מענין הפלוגתא דטריפה חיה ואינה חיה וענין טריפה חוזר להכשרה או לא ואי בררו ליה סמי וחי אשר כל הטריפות של סופו להתפרק וסופו לסתור הרי קים להו לחזיל בטעמא דמילתא משום דחשבינן לבעיה זה כיון שאחילד בו ריעותא דלקותא זו עכשיו אשר היא זו תיכף נעשית מתנוונת והולכת וסופה למות ע"י לקותא זו הרי עכשיו תיכף חל על הלקותא זו שם טריפה האסורה אשר התורה באזהרתה גזרה ואמרה טרפה לא תאכלו ר"ל כי מין בעיה כזו תיכף בשנתהווה בו לקותא זו וידוע כי לעולם לא תתרפאה הרי בעיה כזו מיקרי טריפה ואסורה ולכן יש מד"א דסובר דאפילו הוא חי כמה שנים הרי אסרתו התורה בשם טרפה לא תאכלו אבל עכ"פ הרי זה פשיטא אף לבר בי רב דחד יומא דאם נתהווה בבעיה איזה לקותא מהלקותות של הלכה למשה מסיני וסוגיהם הדומים להם בלקותא כזו במידי דמחסי ביה עכשיו לפנינו או דעתיד לקותא זו להיות הולכת ומחסי ביה ותמות על ידה הרי למד"א דטריפה אינה חיה הרי קים להו דלקותא זו שישנו בעת לפנינו הרי מיקרי טריפה והרי כמפורש בתורה באזהרון הלאו דטרפה לא תאכלו דאותו בעיה שתמצא בלקותא זו כגון לקותא של קרוט שעלה מחמת מכה וכיוצא בו אשר סופו להתפרק ולסתור אח"כ ולא תתרפאה לעולם להיות חוזר לכריותא הרי לקותא זו כאשר היא לפנינו נקראת בשם טריפה מה"ת אף שאין כאן עדיין בו נקב וחסרון ולקותא זו אף בלא נקב וחסרון אסרה התורה בשנו טרפה כי קים להו כי גם בלקותא זה שאין בו הנקב נראה לנו הרי סופה למות מחמתה והיא טרפה תיכף ר"ל בעיה נלקה ועכשיו אשאל לו כי מי הגיד לו הנביאות של בורות הללו כי הטריפות של סופו לסתור וסופו להתפרק הרי חשבינן דהוי עכשיו לפנינו פתוחה וחסרה ובעבור דברי הבורות ההוא הרי בנה במה לעצמו בדברי הכל כזו ולמד פירוש שקר כזה בדברי חז"ל אשר אלו דאוסרים ואומרים דמחיצה הים לא נחשב כמחיצה הרי משום דכיון שאח"כ לאחר איזה זמן יעלה הים שרמון הרי חשיבא תיכף בעת שאין כאן מחיצה מים. אמור לי את השיכות התעתיעים של זה לזה עוד מעיקרא שמדמה דין מעשה הטריפה לדין מעשה המחיצה דהרי דין מעשה הטריפה תליא במיתה הרי שפיר נוכל לומר דריעותא זו שאחילד בו בעת הרי סימני מות נולד בו וחשיבא עכשיו מתה במקצתה דהרי סוף סוף אף עכשיו חשש כח החיוני שבה בריעותא שיש בה תיכף ובאשר אמרו חז"ל בטריפות הסברא דמתנוונת והולכת אבל בדבר דין מעשה של מחיצה הים אשר בעת הרי עומד לפנינו בריא ושלם ומים על כל גדותיו הרי מי זה יאמר דרבנן עשאוהו כאלו עכשיו אין כאן שום מחיצה של מים והרי אין כאן סימני מות ולקותא במקום מחיצה זו כלל וגם אין כאן שום אחילדת ריעותא לעת עתה. וכן עוד אשאל לו איך טח עיניו מראות הסוגיא של דין מסוכנת אשר המסקנת הגמרא דשם בדבר החילוק של טריפה למסוכנת כיון דלקותא של מסוכנת הרי לקותא כזו דלא מחסי ביה אזי אף שידוע כי נוטה למות ותמות אח"כ אעפ"כ אמרו חז"ל כי כל זמן שעדיין חי הרי מתרת בשחיטה ודוקא בדין לקותא הטריפה אמרינן כיון דסופה למות חשבינן עכשיו הלקותא בה כמתה אף שהיא חי לפנינו והשתא לפי שמתו מפני מה לא למד דין המעשה מחיצה מדין המסוכנת אשר בה אמרינן דכיון דעת עתה

היא חיה עדיין חשבינן עכשיו כחיה זמותרת לשחטה זהשתא על אחת כמה וכמה כאן ודרי נחשבת המחיצה בעת שהיא עומדת עדיין למחיצה נסודה. ובאמת מכל דבריו מלבד שזון בהם ממש כגיל לא ידעתי מה היה לו דהרי פשוט הוא בענין זה של החשש שמא יעלה השומין מדברי האוסרים לאסרו אף בעת שעומדת, וזה מהסת גזירה לחדש דבשיעלה שזון מכלמלי נמי במבואות כדמיקרא ודאי זה רשמי מפורשת שם דף ח. ובהא סליקא או לנו בדור יתמי כזה אשר על דא קא סמכינא :

ב) תל גבוה המתקטף עשרה מתוך ארבע שיש לפני הים הרי דעת האחרונים דזה נחזוב למחיצה לכיע כמבואר במיזבוסוף תשובתו והרי זה מפורשת בפרק הירק מביי שיעור תחינו ונעשה מדרון לריה אותו מכוין איצ לא לחי ולא קורה ופירש רש"י דאיתו נגמה הוי ליה מחיצה והחשש שמא יעלה הים שרמין אינו אלא בים דדרכו בכך בלפירש רש"י בפ"ק דעירובין שם כי כן דרכו אבל בתל שאינו סמוך ממש לים לא חיישינן ליה כול ע"ש ודעת איוהו מהאחרונים דלא בעינן דוקא שמתקטף עשרה מתוך די במדרון אלא וף ששפת הים גבוה מאמצעו עשרה ואף שאינו מתקטף הוי מחיצה ועיין בשו"ת ח"צ ובשערי תשובה שמקילין אף בכא מדרון המתקטף ע"ש :

ג) גשרים לצורך למחיצה אף בראתי רבים עליו וביקעין, וכן אף בראתי רבים וביקעין תחתיו הרי העלו הפוסקים בזה דלא אמרינן דאתי רבים ומכמלי ליה ומעמם ונימוקם ענום כאשר הבאתי לעיל ובפרט הויכא שהגשר הוא רק צירוף מחיצה לשאר שלש מחיצות ע"ש ולדין כומן הזה דלית קן ריה מהית פשיטא דאין לחוש כאן לומר דאתי רבים ומכמלי ליה : ד) תל המתקטף בידי אדם פשיטא הוא דלא אמרינן דאתי רבים ומכמלי ליה כאשר עיך אלא אף בתל המתקטף בידי שמים העלו איוהו מנדולי הפוסקים דלא אמרינן דאתי רבים ומכמלי ליה ומעמם ונימוקם הבאתי לעיל :

ה) חומי הטליגראף נחשב כצורת הפתח אף שהחומין שבהקנים נמשכין בצדן ורא ע"ד נביחין ואף שההפסק שבין הקנה להקנה שהחוט הולך בהם מזה לזה הרי הוא רחב יותר מעצור אמות מיט אין ההפסק זה מקלקל לצורת הפתח כלל וכן מה שעומדים מפסיקים באמצע הרוחב של צורת הפתח אין לחוש, והראיה דלא חיישינן לזה כגיל הביאו גדולי האחרונים מדברי הירושלמי בעירובין ומסוכה פ"א דמקשה שם על המשנה של מקיפין שלשה חבלין ותסני בחבל העליון לכד משום צורת הפתח וכ"ו ע"ש, ועוד כתבו שם דאם אפשר אז יעמידו שני לחיים גבוהים עשר טפחים מכוונים תחת החוט בשני קירות העיר כדים בקרן מערבית דרוסית מצד מזרחית ובקרן צפונית מזרחית ונכול לחשוב עפ"י כל הלוח ש"ל הטליגראף הנמשך במזרח העיר כצורת הפתח אחד, אבל אין זה לעינכא מטעם כאשר ביארתי לעיל בתשובתי ע"ש :

ו) גינות וקריפיות בורעים שהם בתוך העיר מקפת עירוב לחוש לורעים שבהם לביטול מחיצות העירוב העלו הפוסקים דאין לחוש ורא אמרינן זרעים מבטלין מחיצה, וגם מצטרפין אף המחיצות של הגינות למלטל בעיר ויש מן הפוסקים דמקילין אף בגינה עצמה למלטל כאמור דקמן בפרמיות, ובעירובין שומעין דהקל :

ז) הנה הביח בתשובתו העלה להלכה סברא חדשה להקל בדין תקוני העירובין ואומר דאין חושבין היקף הבתים והחצרות המסבבין העיר כהיקף חומה, הגם דלענין ערבין במשנה

תו תורת תיקוני עירובין יהושע

במשנה ערכין פ"ט משנה ו' לא חשיב היקף בתים כהיקף חומה מ"ט לענין עירובין שאני ר"ש לחלק ולומר דלענין ערכין בעינן ערי סכר דוקא משאיכ בעירובין ולא בעינן רק היקף חומה בעלמא לסתום סביב העיר ולהבריכה מדיה ואיכ נראה דהיקף בתים סוגר יותר הרבה מהיקף חומה דהוי כהיקף דירה ממש משאיכ חומה סתמא אינו עשוי כהיקף דירה כמבואר בשו"ט ח"ט ועכ"פ הרי לענין עירובין הרי סברת הבי"ח סברא דחשבינן היקף הבתים והחצרות המסבבין העיר בקצה שלה כהיקף חומה ע"ש. ולכן לירידן בזמן הזה דלית לן ד"ה הערו האחרונים להקל כהעת הבי"ח והיכא דאי אפשר לתקן בנקל הפרצות דשם אף ע"י לחי או י"ש לנו לסמוך על הבי"ח הנייל להקל ולסמוך על היקף הבתים והגינות אשר סביב העיר ולחשבם כהיקף חומה ממש סביב לה ולהקל בכל הפרצות והדרכים בתוך ההיקף גם כלא לחי כלל ואף שהפרצות הם יותר מעשר אך באופן שהפרצות אינן זו כנגד זו ממש והעומד במבואות הבתים שבתוך העיר אין נראה וניכר לו הפרצות והדרכים שהולכים בתוך ההיקף שסביב העיר חוצה לה מול פני השרה וגם מונחין בריחוק מפנים העיר ואז אף שהפרוץ מרובה על העומד מותר, אך במקום תוך ההיקף שסביב לה או שם כנגד הפרוץ ממש אסור לו מלמלט שם אף בעובר מרובה על הפרוץ אבל שלא כנגד מקום הפרוץ מותר למלט שם היכא שהעומד מרובה על הפרוץ אף שהפרוץ יותר מעשר

ח) הגה לחלק פרצת הדרך הרחב עשרים אמה לשנים בנעיצת קנה באמצע בכרי שמצוי זה של הקנה יהיה פחות מעשר אמות וכן מצד השני יהיה פחות מעשר אמות או מועיל או י"ש מן הפוסקים רמקילין ואומרים הנעיצת קנה כל שהיא באמצע הפרצה הרחב עשרים אמה מועיל ומקרי פרצה פחות מעשר אך יש מחמירין ואומרים רבעינן שהקנה יהיה פס של אמה הרחב בו ואז כשהוא נעוץ באמצע הפרצה הנייל או י"ש להקל ולא אסרינן כהאי אופן דאתי איירא דהאי ניסא ודהאי ניסא ומבטל ליה להקנה לגמרי ע"ש

ט) הגה עיירות גדולות כגון ארעס וכיוצא בו אשר בנינו המבואות של הבתים והחצרות רבות הן וגבנו כולם באופן אשר המפולשות של כל מבוי ומבוי שבתוך פנים העיר אינן מכוינים זה כנגד זה ממש אשר מבואות כאלו נקראות בלשון חז"ל מבואות עקמומית ומחמת עקמומית זו הרי שנויה בדרכי חז"ל פלונתא בהם בין רב ושמואל אשר שמואל סובר דעיירות של מבואות כאלו לאו ר"ה כלל ומעמו הוא כאשר בארתי לעיל כיון שהעומד שם בתוך המבוי אין הוא רואה בראשיה המפולשת את הפתוחה שבה שהיא פתוחה לד"ה שחויץ להעיר ואף שהמבואות בראשיהם פתוחים אלו לאלו אך מצד העקמומית שבהם אין אחר מהם נימה לד"ה שבקצה העיר, אך רק יש להחמיר במבואות האחרונות הבנויים בקצה העיר אשר אחריהם אין עוד ירודין של מבואות ושם תוכל להיות אשר העומד בתוך המבוי דשם יכול לדאות את ראשיה המפולשת שהיא מפולשת ופתוחה כנגד לד"ה מול פני השרה ממש וכן תוכל להיות שם ששני ראשיה המפולשים מכוינים זה כנגד זה בפתוחה לד"ה ואז תוכל להיות נראה וניכר המפולש שבה מול פני השרה להעומד בה אבל עכ"פ אלו המבואות שבתוך העיר עד מבוי האחרונה שבקצה העיר נגד מול השרה אף שכל אלו בראשיהם פתוחים אלו לאלו עד מבוי האחרונה שבקצה העיר שהיא מפולשת ופתוחה לד"ה אבל מ"ט אין בני המבואות שבתוך העיר יכולים לדאות דרך מבואותיהם את ד"ה כניל כיון שאין בהם פילוש למול פני השרה שבקצה

תו תורת תיקוני עירובין יהושע ח

שבקצה העיר כניל ולכן נמצא אשר כל המבואות האלו עד מבוי האחרונה נחשבים כמבואות סתומות מג' צדדים שאין עליהם שם ר"ה אף בסדר בוקעין בהם ואף ברחב מ"ז ואף דריב ר"ב דפליג על שמואל ואומר דמבוי עקים הרי כמפולש אוי גדולי הפוסקים מפרשים כוונתו דקאי על עקום כענין ג"מ, ע"ש טעמם ואף לאלו דס"ל דאף עקים הרי בעין דלית פליג רב ע"ש אבל באופני בניני מבואות שבעירות כניל הרי גם רב מו"ה דדינם כמבואות סתומות מג' צדדים וכיון שהם נקראים מבואות סתומות מג' צדדים כנגד הארכתי וביארתי לעיל בנידן העירוב שבעיר אדעם וכיוצא בה דהננה של המחיצות שבמקום ההיקף בעירות כאלה חשבינן למחיצות כשרות באין לחוש להמחמירין שבהם כי גם הם מורים להקל בפשיטות במחיצות האלו. היכא שהמבואות הם סתומות מג' צדדין אף שבראשיה אתה היא מפולשת:

(י) נמצאת למד מכל הל"ן שבארתי בהשבתה דלעיל אשר בעירות גדולות וכל שאר כיוצא בהם אשר המבואות שברחובותיהם נבנו באופן כזה היינו שכל המבואות נכנסות אלו באלו ואלו באלו ואין בהם פילוש לר"ה שהוא פני השדה שבקצה העיר חוצה לה אך קצה מבוי האחרון שנבנה בקצה העיר היא מפולשת בראשיה אחת מול פני השדה שחוצה לה וכן כך תחלת מבוי הראשון אבל המבואות של הרחובות שבתוך פנים העיר אשר כל ראשי המבואות מזה לזה אינן מכוונים זה כנגד זה לריות נוכח לדאות לבני המבוי ממבוי למבוי בקו השוה את פתוח של המפולש והפרצה שבמבוי האחרונה שעומדת בקצה העיר שהיא פתוח שם מול פני השדה שחוק לעיר אוי לפי כך אין לחוש למלטמל בעיר הזה ככל מבואותיה אף בסדר בוקעין בה ורחבים מ"ז אמות אחר עשיית העירובי של שתונאי המבואות והחצרות ואין האנשי המבוי יכולים לאסרו עליהם וגם אף במבוי שבקצה העיר שהעומד בה יכול לדאות הפרצה או המפולש שבה שפתוח לר"ה הרי ג"כ מותר למלטמל בה בלא תקן לחי באי אפשר, היכא שהפרצה והמפולש לאו כנגדו והעומד מרובה על הפרוץ וכאשר בארתי לעיל:

(יא) הנה בדבר מחיצה של צורת הפתח דהתיר אם קני של חוטי צורת הפתח רחוקים מ' טפחים מהכותל אוי זה שנייה במחלוקת בין הפוסקים האחרונים ורובם מהם העלו להלכה דבצורת הפתח ליכא למימר דאתי אוירא דהאי ניסא והאי ניסא ומבטלי ליה ע"ש ולכן אף ברחוקים הרבה יותר מג' טפחים מותר אך יראה שלא יהא רחוק הרבה כי"ב מהכותל שלא ימצא שהפרוץ של מרווח הרחוק תהא מרובה מהעומד דהיינו כי צורת הפתח של הקנים הרי כל ההמשך זה חשבינן כעומד שם מחיצה לכן צריך שיהא הצורת הפתח של המשך הקנים דחשבינן המקום זה כעומד מחיצה תהיה המקום המשך זה מרובה על המרווח שבין הכותל להם ובהאי אופן חשבינן כהרי כולו עומד וכאשר ביארתי אודות זה בתשובתי גם דעת גדולי הפוסקים דצורת הפתח מהני אפילו צד אחד עורף על חברו ד' אמות ויותר דהוא כמו מחיצה גמורה. גם העלו האחרונים אשר בקנים של צורת הפתח לא בעינן עובי אצבע ועוד העלו האחרונים אם קנה אחר גבוה וקנה אחר נמוך נמי מהני בצורת הפתח, והיה אחר עב ואחד דק מהני, כמבואר בספר תוספות שבת ס"י שכיב סיק כ"ז גם אם צורת הפתח אין בתוכו עשרה טפחים יש להסתפק אם מצטרף עובי הקנה שעל גבם ואם בצדדים יש עשרה טפחים רק באמצע יורד הקנה לתוך עשרה מהני לכ"ע כמבואר בשו"ת נפש חיה ע"ש:

ת"י תורת תיקוני עירובין יהושע

יב) עירות אשר נהר עובר באמצע העיר וחלק העיר לשנים ואי אפשר לחקן מבואות העיר בצורת הפתח כל חלק כבוד האריכו בזה הגאון בחים ובשנית אמרי אש וכתבו דיש לעשות העירוב של צורת הפתח באופן זה היינו שיעבור הקנה שעד נבי הלחיים מעבר הנהר לצד השני של הנהר ומותר לעשות צורת הפתח ע"ג מים וע"ש עיר שהאריכו כדבר הנהרות שבתוך העיר אם יש לחוש לומר שהנהר יכול לאסור במלמול בתוך העיר והעיר שאין יכול לאסור על העיר ומותר לשאוב ממנו המים ע"ש:

יג) הנה רובן ככולם מגדולי הפוסקים שבדור האחרון העלו להלכה כדעת הבה"ג ורש"י בעירובין דף נ"ט וס"ג כמ"ק ופ"ר התרומה ורבינו מאיר ור"ק והוספות פ"י במנה והרא"ש פ"ק העירובין וא"ז והגור ורבינו ירוחם אשר אלה כולם כאחד ענו ואמרו כל שאין ששים רבוא עוברים בו בכל יום כדגלי מדבר אינו ר"ה אלא כרמליות ומלשונם מוכח דבעינן אשר ששים רבוא יעברון בכל יום דרך המבוי המפולש ולא מני אם לפרקים ימצא שבוקעים סיר ומלשון רש"י בעירובין דף נ"ט כמעט מפורש כן לתרא וז"ל עיר של יחיד שלא היה נכנסין בה תמיד סיר של ב"א וכו' וכן מוכח להדיא בש"ע שכתב שם וז"ל שכל שאין ששים רבוא עוברים בו בכל יום ודייקן בכל יום וכוונתו כנ"ל:

יד) נשר שהולך על הנהר בתוך העיר אשר עיר זה מתוקן בעירוב כנהוג אזי האריכו האחרונים בזה והעלו דתחת הגשר פשיטא דמותר למלמל דהוי שם רשות יחיד נמור מטעם כיון שעשיית הנשרים ע"פ רובא נעשים באופן כזה היינו שהקורות שהגשר מונח עליהם הם מונחים על עמודים גבוהים יותר מעשר מפרחים והקורות שמונחים על גביהם הוי צורות הפתח והוי כמתום מארבע הצדדים ולפי זה הטעם דהוי תחת רשות היחיד נמור אזי יש לומר דמותר למלמל ע"ג הגשר נמי דאייר רשות היחיד עולה עד לרקיע כמבואר בש"ע סי' ש"מ סעיף מ"ז גבי גג הבולט על מחיצות הבית וכו' ע"ש וא"כ הפא נמי מחיצות התחתונות שתחת הגשר אין ניכרות לעומד על הגשר והוי ע"ג הגשר כרמליות ועוד לפעמים בעת הגידול הנהר אסור למלמל גם תחת הגשר כמבואר בס"י שניו דבהאי אופן חולקת רשות לעצמו וצריך מחיצה תלויה בכניסה ויציאה ומה נעשה אנ אמנם נראה דמטעם אחר מותר למלמל על הגשר משום דהוי כחורי רשות היחיד כמבואר בש"ע סי' שני' גבי זין הבולט מן הכותל דאם היה חלון פתוח לו דמותר למלמל עליו דהוי כחורי רשות היחיד ואם היה דבר רחב מותר להשתמש עליו בכל דבר וא"כ היה הבא ועוד העלו שם דלענין אי מועיל לערב יחד עירובי חצרות שני חלקי העיר שבשני צדדי הגשר דאינו מועיל אלא באופן שיהיה הגשר רחב ד"ש כמבואר בס"י ש"ע סעיף י"ז ע"ש הי"ב:

מא) הנה אגמ"ז בש"ע סי' שצ"ב סעיף א' העלה להלכה וכתב וז"ל ולדברי האומרים שכל רשות הרבים שאין רבוא בוקעים בה בכל יום אינה רשות הרבים נמורה שבפחות מס"ד אינה נקראת בקיצת רבים אזי איצ לעשות שויר העיר של רבים אלא אם כן ששים רבוא בוקעין בה בכל יום ועל זה סומכין עכשיו שאין נוהגין לעשות שויר לשום עיר:

מב) אם נתקלקל העירוב בשבת מותר לתקנו בשבת ע"י עכ"מ כדי להתיר המלמול ואמרינן דחזור העירוב למקומו וני"מ בזה דאם אמרינן דחזור העירוב למקומו אזי גם העירובי חצרות שעשו מכבר היא עירובי נמור כמו תחילה וגדולה מזה כתבו איהו פוסקים

פוסקים דאף בנתקלקל העירוב של העיר בשבת ולא תיקן אותו בשבת כלל אעפ"כ העירובי חצרות לא בטל ומותר להבעלי בתים והחצרות למטמ'ם מזה לזה. גם יש מאחרונים המקיזין ואומרים דמותר לתקן העירוב של העיר כיום השבת אף אם נתקלקל בחול בכרי להציל הרבים מחילול שבת. גם בתכו כמה אחרונים ואמרו להלכה בספריהם דאם נתקלקל העירוב בעיר כזה שיש מזלזלין בהוצאת שבת בעוה"ד אוי אין חיוב גמור להכריז בפומבי ובפרסום גדול ומוטב שיהיו שונגין, אך להכשרים יודיע וחברי דחברי קלא אית להו:

(יז) אם יש צורת הפתח היינו קנה מכאן וקנה מכאן ובאמצע הגיבה כמו חמשה טפוחים מן הארץ נעשו עוד קנה אחד מקנה לקנה ואינו צורת הפתח משום שהוא נעשה מן הצד וגם הוא פחות מעשר טפחים מן הארץ ריש לומר שמכטל לצורת הפתח של העליון ורינו כמו קורה שכיסה במחצלה, אמנם לאחר העיון הערה הגאון בבית שלמה בשם מהרי"ל דכאן שאני ואינו דומה כלל לקורה שכיסה במחצלה ואמרינן כאן בניד דאינו מכטל ומיקרי צורת הפתח כהלכה ע"ש:

(יח) היכא שהעירוב העיר הוא ע"י דלתות או בעיני דוקא שיהיו נעולות כלילה או רק שיהיו ראויות לינעל אף שלא נעלו מעולם אוי להלכה העלה ארמ"ד בס"י שס"ד דעיקר הוא כאילו דס"ל דלא בעינן שיהיו נעולות כלילה אלא סגי רק בראויות לינעל אך יש להחמיר כדעת המחמירין באפשר, ומדבריו שם דמסיים וכבר נתבאר וכי הרי נראה לי דסיכר דלדין דס"ל כדעת אלו שאימרים שעכשו אין לנו דיה גמורה אוי אין להחמיר כלל וכן יש עוד דס"ל דסגי רק בראויות לינעל:

(יט) אם מעמיד הקנה שקרוין בליא לאמ"י מהעירוב תחת הגג היינו שהגג כולט יותר מהמחיצה והקנה זה עומד אצל המחיצה אוי לכתחילה יש לחוש ולומר שמא בכמות הגג אמרינן גיד אחית והוי כמו מחיצה ובטל העירוב ולכן לכתחילה העצה בזה שיעשה הקנה גבוה יותר מהגג ויעשה נקב בהגג שיצא הקנה דרך שם ושם יחבר החבל כמבואר בשו"ת בית שלמה ע"ש:

(כ) אם הקנה של צורת הפתח יש עליו מסמר למעלה אוי דעת האחרונים לכתחילה יתן החבל על הקנה למעלה מהמסמר ובדיעבד או באין אפשרי אוי כשר אם החבל על הקנה אף שהמסמר גבוה ממנו ע"ש:

(כא) צורת הפתח שנעשה משני קנים וחבל עליהם והקנים מחמת דקותם נכפפו בראשיהם עד שנעשה צורת הפתח עגול רק במקום החבל הוא שוה דעת הגאון בשו"ת הר"ם דמותר ע"ש:

(כב) מותר לחבר הקנה של צורת הפתח להעומד כמסמר אף אם אין הקנה מגיע לארץ אם העומד מגיע לארץ רק העומד יהיה כולט מהכותל טפה כמבואר בטור מקור חיים ע"ש:

(כג) הקנים שמעמידים תחת החבל לצורת הפתח הרי דעת הט"ז בס"י שס"ג להחזיר אף שאינם חזקים כיכ שלא תניד אותן הרוח מצויה ע"ש ובעירובין שומעין להקל אף שהמקול הוא יחיד לגבי רבים בניד:

(כד) כפר שנמשך ויש בין בית לבית יותר משבעים אמה ושיריים ומוקף לדירה רק שנגרד

תיו תורת תיקוני עירובין יהושע

שנגרד במחיצה נזרע בתוכה נינה אזי האריך כזה הגאון כשוית בית שלמה והעלה שם דאם הגינה מחזיק שכעים אמה ושיריים ורובו נזרע אזי הזרע מכסל הרירה והוי קרפף ואין נחשב לעיבורי ואם מיעומו נזרע ויש בהנזרע יותר משכעים אמה ושיריים דעת החיצ דהקל ואם אין כבל הגינה יותר מבית סאתיים נראה דנחשב לעיבור ואף אם אין מוקף לדירה ע"ש.

כה) אם יש אמה המים בעיר אעפ"כ מותר להעמיד קנה אחד מצד זה ואחר מצד זה ולעשות צורת הפתח על נהר ולא אמרין פתחא עיג מים לא עברי אינשי כמבואר בשו"ת ח"ס:

כו) כפרים אשר הכתים שם מוקפים חצרים אם אינן זורעים הרי הם נמדדים עם הכתיות לענין תחומים ואם אין שכעים אמה ושיריים בין כל שתי חצרות נמדדות כאחד דמן הסתם הוי מיקפים לדירה ואם המקום זרוע ג"כ נראה להקל, ואם יש נדר לפניהם בין כל שני בתים ולאחרם אין נדר דהוי מוקף משלשה צדדים ומוקף לבתים וצד אחד פתוח אזי אם אינו זרוע ונעשה ההיקף להשמיש וק"ל דשמיד מן הבהמות ג"כ אמרין דמצטרף כמבואר בשו"ת נפש חיה ע"ש וכבר הבאתי לעיל דעת רוב האחרונים דס"ל דאין לחוש להגנות הפרוצות להרחובות או להחצרות ואף אם הגנות של נכרים אין לחוש לאסורי המלטול ע"י בעיר המעורבת כניל גם הערו כמה מאחרונים כתשובתם הגדפסו בקונטרס הקין שכת להקל למלטל בנינות של ישראל אף במקום הזרעים ע"ש באריכות:

כז) דעת הגאון בפרי תבואה חלק ב' דעיירות שלנו יש להם דין חצר אף להקל ע"ש וכן נמצא אשר בתקני עירובין שבזמן הזה וגם בעיירות שנבנו מבואותיהם בעקמומית וארכן נגד רחבן כניל הרי פשוט דיש לילך אחר דעת המקילין אף שהמחמירין הם רובן כי גם לפי דעת המחמירין האלו אין זה רק איסור דרבנן אף שאין כאן עירוב לפי דבריהם וכבר הארכתי אודות זה בשם רבים וגדולים שאמרו דכל המנכב חומרות בתקני עירובין שבזמן הזה ועיניו נמצאת העיר בלתי מעורבת הרי הקיור של המכשור שבאים אנשי עירם עיניו תלו בצווארם של ההורים ומורים כניל. בכלל שך דבר דבערים הכנויים כניל ולדין דקיי"ל דאין עכשיו ד"ה נמורה אזי הבא להכשיר העיירות האלו להתיר המלטול והוצאה ע"י איזה תיקון עירובי המחיצות או אף אם יש עליו מליץ אחד מני אלף להניד בו ישרו שך היתרו ופליג על המחמירין שכו או פשיטא דסמכין ע"י להתירן אף שהוא יחיד נגד המחמירין וכאשר קבעו לנו חז"ל כללא ואמרו כל שיש קך להקל בעירובין הקל:

כח) דעת הרבה מקילין מן האחרונים שהערו להקל אשר בחצר אין הזרעים מכסלין הרירה אף בזרעים כאלה אשר חפרו וזרעו ודלא כדעת המחמירין לחקק אשר הזרעים שחפרו וזרעו חמירי וע"ש דהעלו דמי"ם שלא בשעת הרחק יש לחוש לדברי המחמירין אמנם בזרעים הנדריין מעצמן יש להקל ולמלטל לכ"ע. וכן יש גדולי אחרונים שכתבו דבגינה שזרעו בה זרעים לשם נוי דמי"ם סביבם יש להקל למלטל בה לכ"ע אף לדעת המחמירין הניל מטעם כיון דהזרעים האלו נזרעו רק לצורך השיגור היין מפלין לגבי הדרך וגם הוא נקרא גן דמי"ם ובפרט אם הגן בתוך העיר המעורבת בצורת הפתח כבר וכמבואר באריכות בספרו מהג"ר ש"ם מבערו"ן ועיין עוד שם דיש שהערו דהלכה בצורת הפתח מהני מן התורה ועדיף מדלתות:

תו תורת תיקוני עירובין הושע י

כמ אחד שיש לו גינה פחות משני סאתיים לפני ביתו סוקף גדר משלשה רוחות עד כותל הבית והבית פתוח לגינה והיא זרועה ריבבה או העלו האחרונים בנירן זה דמהני שיעשה צורת הפתח להפסיק בין מקום הזרועה לשאר החצר ודינו במחיצה נסורה ומפסיק בינתים בגדר להתיר למלטלל מבית לגינה :

ל הנה דברר השכרת הדישות ממי שהעיר תחת ידו או ממי שהוא ממונה ביצר יעשה או ריבם כבולם מנורתי הפוסקים ואתרונים העלו להלכה ברורה דהשבויות מועיל ממנו אף היבא ששר העיר אין יכול לסלק את הבעלי בתים מבתיהם ואף היבא שהממונה מהשר הוא יהודי ואף שיש איתו מהדרים היהודים שאינן מורים בעירוב וכבר הארכתי אודת זה לעיל, וגם העלו האחרונים דמהני השבויות כגיל אף להוציא מנתי עבדים וגם אין צריך לפרש לשד המשכיר או לשכירו ולקטיו מעם השבויות שהוא להוציר המלטיל וההוצאה אלא שוכר סתם מהני זכאשר בארתי לעיל כמוב מעם :

ב. תורת תיקוני עירובי הצרות ושתופי מבואות וברכתו.

א תקנו חז"ל ראעיג שהמבואות והחצרות כתיקונן במחיצות גמורות מכל מקום אסיר למלטלל בהם מן הבתים לחצרות ומהחצרות לבתים וכן מן הבתים למבוי אלא אם כן עירבו יחד לפי שהמבוי הוא כמו רהיר, וכן החצרות נגד הבתים הוא כמו רהיר ניון שהבית מיותר לאחר והחצר משותף לכל הדרים בחצר מחוי כרהיר ואם יהיה מותר למלטלל בלא עירוב יבואו למעות דמותר למלטלל ג"כ מרהיר לרהיר זכפיכך תקנו שיהיו כל הבעלי בתים שבחצר מערבין יחד דהיינו שכל אחד יתן קצת לחם ויתנו הכל בבלי אחר דוקא כדי שיהיה זבל מעורב ביחד דלכך נקרא עירוב ויניחו הכל בבית אחר, וכיון שרעתו של אדם נגדר אחר המקום שמאכלו שם הוי כאלו כולם דרים בבית זה ונמצא הוי כאילו לא רד בחצר זה אלא אחר-אח"כ יתערבו כל החצרות יחד ויניחו הכל בחצר אחר ונמצא כאלו אין במבוי אלא חצר אחד ותקנו חז"ל שאין מערבין אלא בכבר שרם שלא יבואו ידרי מריבה שזה אומר אני נוטן פת שלם ואתה פרוסה, ושאר הרבה חילוקי דינים באריות הרי ימצא כשיע כסי' שסי' בכל פרטיה :

ב המנהג הפשוט בכל הקהלות שהשמש נובה מכל בעלי בתים מעות או ביצים וזווא קינה קמח ועושה מזה מצה לפי שאינה מסהרת להתעפש כיב כמו לחם המין ומזכה המצה לכל בני עיר דהיינו שנותן המצה לחון או לרב או לאיש אחר ואומר זכה בשניג כל בני העיר ואז מברך בא"י אמיה אשר קדשנו במצותיו וצונו על מצות עירוב ואומר ברין יהא שרא לנא להכניס ולהוציא ולהביא ככל שכתות השנה הואת מבית לבית, ומחצר לחצר, ומגג לגג, ומבתים לחצר, ומחצר לבתים, ומחצרות למבוי, וממבוי לחצרות ולבתים, ומחדר לחדר, ומבית לגג, ומגג לבית, כל מה דצריך לן בשבת הכאה וככל שכתות השנה הואת הבאים עלינו לטיבה לנו ולכל ישראל הדרים בעיר הואת ולכל מי שיתוסף בה בעיר הואת, ומניחין המצה בבית הכנסת, זה האופן היא מצוה מן המוכחר אבל כיש לו מרחא בהאי אופן או אחר מבעלי בתים שבחצר לוקח בערב שבת ככר אחד שלם משודו ומזכה אותו ע"י אחר לכל הדרים בחצר זה או בחצרות אלו ואימר לו בלשון זה קח בכר זה וזכה בו בשביל כל הישראלים הדרים בחצר זה או בחצרות אלו ולוקח זה את הכנר ומגבירו

תיו תורת יקוני עירובי יהושע

ומגביהו טפח וסני כטפח. והמערכ לוקחו ממנו ומכרך ועיין כשיע סי' שיע שיעה הרכה חילוקך דינים אמתי מברך, וכניש בלשון של בדין יהא שרא לנו וכני הרכה ניסחאות ואין שינוי הניסוחא וכן הברכה אין מעכב עיש וכך זה דברנו כשמערכ בעיר המתוקנת בעירובין אבל מי שחד במקום שאינו מתוקן בעירובין ומערכ ככל ערב שבת לחצר שלו בלבד אוי רכתחלה יכול לאמר הנוסח ככתוב ככל הסידורים. וכן איצ להזכיר המלטול של המכואות עיש כשיע אדמויר סי' שס"ו :

ג) כיון דמחמת העירוב נחשבין כאילו כולן דרים שם כאשר אמרנו לעיד ואיכ בעיב צריך שיהא העירוב מינה במקום שכל אחר יכול להביא העירוב אצלו בין השמשות ואז לא תקנו המכואות דאו אסורים למלטל במכואות איכ אין זה נקרא שתופי מכואות ולכן אם דרין בחצר בית הכנסת עכ"פ בי בעלי בתים בענין שנכא העירוב היו אסורין למלטל בחצר ועל ידי העירוב מותרים ואיכ הרי זה עירובי חצרות ואם לאו לא מהני העירוב כלום והמברך מברך לבטלה דאי משום למלטל בבית הכנסת עצמו איצ לעירוב לא מכעי לכלים ששבתו בתיבו דמותר כאמור לקמן אלא אפילו אם אחר הביא בשוגג כדי מכיהו אפיה מותר למלטל בתיבו דלא נקרא בית דירה ככל :

ד) אם לא ערבו בחצרות אסור להוציא כלים ששבתו בבית לחצר ומחצר לבתי חצוי השני אבל כלים ששבתו בחצר מותר למלטל אפילו מחצר לחצר וכן מחצר לקרפון שלא הוקף לדירה דכל אלו כיון דאין תשמישן תדיר לא הצריכו חכמים לעירוב ותיקון העירוב אינו רק להוציא כלי הבית לחצר או לבתי חצר השני. וכוך שכיין שני חצרות שלא עירבו אסור להכניס המים לבתים אבל מותר למלאות בכלי ששבת בחצר ולשתות שם. וכן בית הכסא שכיין בי בתים שלא ערבו שדינו ככרמלית ובית הכסא היא רהי ואסור לפנות בו דמוציא מרהי לכרמלית ומימם אם שכתו ולא ערבו מותר לפנות מפני כבוד הכריות והיה אם שכת ולא הכין מעיש דבר קנח בו או שהכין וניטל משם מותר להוציא מרהי לכרמלית לצורך קינוח :

ה) אפילו שני בתים ופי"ד הויז הוא ביניהם וכיש שני בעלי בתים שדרים בחצר אחד כל אחד בביתו הרי אסורים למלטל אם לא ערבו יחד והנכון שאחד מהם יקח פרוסת פת וכיש פת שרם ויהיה בו עכ"פ לפחות ששה ביצים ולכתחלה יהיה כשעור ח' ביצים ויתן לאיש אחד אפילו אם אינו מכני איתו חצר אבל לא עיי בניו אם הם סמוכין על שלחנו ואם אין שם אחר יכול לזכות אפילו עיי בניו אם הם גדולים או עיי אשתו ויאמר לו שיוכה בככר זה בשביל כר בני החצר או בשביל כל בני העיר ואז יגביה הווכה את הפת טפח כדי שיקנה בהגבהה זו את הלחם וכשעה שמוכה מברך ואומר. ורעת אחרונים דיכול גיכ לברך אחר הויכוי :

ו) הא דמהני עירוב חצרות וקא כשאין דרים באותו חצר רק ישראלים אבל אם נכרי דר שם בקביעות לא מהני עירובם אלא שצדיקים גם כן לשכור מהנכרי רשותו ומותר לשכור ממנו אפילו בשבת וניתן לו בעד השכירות איזה דבר מאכל או משקה ואפילו כמעט פדפלין והפחות משה פרוטה ויאמר לו השכר לי רשותך אבל אם אמר לו תן רשות שאוכל למלטל בחצר ובמכוי לא מהני אלא דוקא בדרך שכירות או מכירה בענין ואיץ לשכור מנכרי ממש אלא אפילו מעכרי הנכרי ואפילו הנכרי הכעיהיב זה מיחה, ואם קנה הרשות משר העיר או מעכרי השר פני בזה ואיץ עיד לשכור מנכרי הבעל הבית

זה ובהאי אופן בעינן אם השר או עבדו יש לו רשות להעמיד בנתיבם של הנגזלים הבעלי בתים כליו וכלי מלחמתו וחילתו אבל אם אין לו רשות אזי לא מהני העבדות ממנו רק לשלש רק במבוי מחצרות שה ישראל שאין נכרי דר שהרי הדרך היא של ער העיר אבל בחצרות ישראלים ונכרי דר שם אסור. אבל אם שוכר מעברי המלך מפאליעני מהני לכל ועיין לעיל בתשובתי מהו נקרא עברי המלך:

(ז) אורח נכרי אם נכנס לשם אכסנאות שלא בהשגת אינו איסר לזולם ואם נכנס ברשות כגון שהשכירו או השאלו לו חדר מיוחד לאבידה אם רגיל לבא אוסר מיד בבואו ואם אינו רגיל אינו איסר אלא אחר שלשים יום כמו שנתבאר בס"י שיע באכסנאי ישראל ואם חיל של מלך נכנסים לבית ישראל אם הוא עיפ דינא דמלכותא איסרים ודינו כשאר נכרים אבל אם בנזכרותא אינן אוסרים. היה הבית של ישראל והשכיר או השאל לנכרי בית בחצרו שלא לשם אכסנאי אלא לדור בו בקביעות שנה או שנתיים אינו אוסר עליו בכל ענין שודאי לא השכיר לו ביתו ע"ד שיאסר עליו בקביעות כל השנה כוכה וכמו שנתבאר בס"י שפיב אבל אם הבית של נכרי והשכירו לישראל לא מועיל שכירות הבית לענין שכירות העירוב שהרי לא השכיר לו רק בית מיוחד ולא רשות כל החצר:

(ח) אדח ישראל שנתארח בחצר אפילו שוכר בית בפני עצמו ואוכל בפני עצמו אם לא נתארח רק לשלשים יום וכ"ש בפחות אינו אוסר על בני החצר. ולכן הסוחרים הנוסעים על ידיים ונודמו לשבות בעיר אם היא מוקפת חומה ודר שם ישראל אחד בקביעות הרי בולם נקראים אורחים ובמלים לגבי בעל הבית ואינן אוסרין כלל ומותרים לשלש ולכל העיר ובכל החצרות ואפילו הרבה ישראלים שמתאכסנים בהרבה חצרים אבל אם אין שם יהודי אחד הדר שם בקביעות אם שכרו הישראלים כל אחד בית אחד בחצר אחד אוסרים זה על זה עד שיערבו וגם ישכרו רשות מן הנכרים. אם דרים שני בעלי בתים ישראלים באותו עיר אע"ג שבכל אחד דר יחידי בחצרו ואין אחד אוסר על חברו וא"כ ע"כ האורחים אפילו השכירו בתים בחצריהם אינן אוסרין עליהם בדין אדח מיט אסרין לשלש בעיר אלא בעירוב ושכירות מכל הנכרים שבעיר או משר העיר בדקעיל, ומ"מ ירא שמים ראוי להחמיר ע"ע עצמו אפילו כשהוא אורח הבעה"ב אוסר ע"ז אבל ככל הדיעה אין האורח אוסר על הבעה"ב וכך זה במקום שאין שם עירובי חצרות של רבים אבל במקום שהקהל מערבים עירובי חצרות בתחלת שנה לכל השנה אין האורחים המתספים שם אוסרים עליהם ולא זה על זה מפני שכך ביד מהנה עליהם שיהא להם חלק בעירוב כמו שנתבאר בס"י שס"ו ע"ש:

(ט) הבית שמניח בו העירוב איצ ליתן חלקו פת כיון שהבעה"ב זה דר שם וכן כושה שיעור העירוב הוא בזמן שהם שמונה עשר בע"ב או פחות שיעורו כנרונרות שדוא כמו שליש ביצה לכל אחד חוץ מזה שהוא עושה את העירוב ומניחו בתוך ביתו כג"ל. וכן צריך שלא יקפיד על העירוב אם יאכנו חברו ואם מקפיד עליו אינו עירוב, ולכן צריך ייזדר שלא לערב ברבר שהכין לצורך שבת כאשר הכל מבואר בטעמם בשיע ס"י שס"ו:

(י) אחד מבני החצר יכול ליתן פת בשביל כולם אפילו שלא בפניהם ובלבד שיזכנו לזמן ע"י אחד כאשר מבואר לעיל ואף שהם לא עשאוה שליח מיט וכן לאדם שלא בפניו אבל

תיו תורת תיקוני עירובין יהושע

אבל עיי עצמו לא עיש וכבר הבאתי לעיל דהעירוב מועיל אף שאח"כ ניתוספו דירין ועייא נמצא שאין שיעור בהעירוב כניח. ואין מערבין עירובי חצרות אלא בפת ומערבין אפילו בפת של אורז או ערשים אבל לא בפת דוחן עיש:

יא) המוכה לאחרים משלו איצ להודיע להם קודם השבת שעירב עליהם אלא מודיעב בשבת והם מותרים למלטל ואעיפ שבשעת קניית העירוב שהיא בין השמשות לא ידעו ממנו כלל אין בכך כלום שקניית עירוב זה זכות היא להם וזכין לאדם שלא מדעתו:

יב) העיר אשר מתוקנת בעירוב אשר מחמת איסור מלטל של רהיר אין בה אך שהחכמים אמרו להוציא ולהכניס ממנו לחצרות אעיפ שהן רהיי גמורה מפני שהחצרות הן מיוחדות כל אחת דבעליה והרחובות במבואותיהם משותפים לכולם ודומה קצת לדיה ואם יוציאו מחצרות לכבוי יאמרו שמוטר להוציא מרשות היחיד לרשות הרבים אבל התירו עיי שיתוף היינו שנובין פת או דבר אחר ממני מאכל או משקה מכל חצר וחצר ונותנין אותו באחת מהחצרות ובזה כל החצרות שבמכוי נעשו כאחת על ידי שיתוף זה והעירוב של השיתוף המבואות אינו דומה למעשה עירובי חצרות שעירובי חצרות הוא משום דירה לערב דירתם לעשותן כאחת ודירתו של אדם אינה נמשכת אלא אחר מקום פיתו ולכן אין עירובי חצרות מהני אלא דוקא בפת בלבד אבל עירוב של שיתוף שבמכוי אינה אלא לשתף החצרות ולא הבתים וחצר לאו בית דירה היא ולכן דרי עירוב מערבין בכל אף ממני מאכלים ומשקים חוץ מן מים לברם ומלח לברו עיש וכן שיעור של העירוב זה כשיעורו של עיה וכן בשאר משפטי דינו כעיה אך איצ להניח העירוב השיתוף זה בביתו הראוי לדירה אלא יבולים להניח בכל מקום שהוא אם המקום הוא מקום המשתמר וכן מקום של חצר זה דוקא שנשתתף עם מכוי זה אבל לא במקום שבחצר האחר שלא נשתתף עם זה כאשר כל זה בפרטיות מבואר בס"י שפ"ו:

יג) המוכה בעירוב של שחופי המבואות לכל בני העיר אם מערב עירוב אחד לכולם איצ להודיע להם שזכות היא להם. ודין מי ששכח ולא נשתתף אם בני העיר או מי שהלך לשבות בעיר אחרת או נכרי שדר עמהם בעיר דין הכל כדנים בחצר ובמכוי:

יד) המשתתפים במכוי צריכין לערב בחצרות בכל חצר שיש בה שני בתים אעיפ שהם מעורבים ומשותפים כבר אין סימכים על עירוב שיתוף זה בחצר שלא ערבו כדי שלא ישכחו התינוקות שבחצר זו הורה עירוב עיש אך אם עירוב השיתוף של המבואות היא בפת או סימכים עליו בחצרות ואיצ לערב עוד בחצרות לפי שהתינוקות מכירים בפת שנשתתפו בה במכוי שמתוך שהפת היא חיי האדם עיניהם תלויות בה ולכן אין נוהגין עכשיו לעשות עירובי חצרות בשום חצר שיש בה בתים הרבה לפי שסימכין על השיתוף שבבית הכנסת הנעשה מפת שממעיך גם לחצרות אם הוא בענין שיכוין להביא אצלם העירוב בבית הכנסת ולכן נהגו להלותו בבית הכנסת כדי שיהא מצורם להתינוקות וכן ממעם הניח דרי מנהג בזמן הזה להניח העירוב אף בשביל הבתים שנחצרות בבית הכנסת אעיפ שבית הכנסת אינו ראוי לדירה מפני קדושתו אף שהוא בית גסור שהרי הדירה הוא מקום האכילה ואסור לאכול בבית הכנסת אם לא הלומדים דשם כמו שנתבאר בשיע ס"י קניא אמנם לפי שעירובין שלנו יש להם דין שיתוף מבואות דהיינו שכל החצרות והבתים שבמכוי

תיו תורת תיקוני עירובין יהושע יב

שבמבוי משתתפים יחד בעירוב זה ושיתופי מבואות איצ להניחו כלל בבית דירה רק
שיהא במקום המשתמר בלבד כניל:

מז מקומות שאין להם דחי או קירה למבואותיהם או שבית הכנסת אינו במבוי המתיקן
בלחי או קירה שאין מניחים שם עירוב בבית הכנסת מחמת שלא יוכלו להביא העירוב
אצלם בבית הכנסת מחמת שהמבוי של דרך בית הכנסת אינו מתיקן אעפ"כ מותרים
למלטל בבית הכנסת ובחצר שלו וממנו לחצר אפילו אם יש שם דירה אחת בחצר בית
הכנסת אלא אם כן יש בה שתי דירות שאז הן אוסרות זה על זה עד שיערכו בניוהם
ואם לא ערב אסור לכל אדם למלטל בחצר בית הכנסת כמבואר בס"י שס"ז:

מח מצוה לחזור אחר שיתופי מבואות כמו אחר עירובי חצרות ומכרך עליו על מצוה
עירוב ובנוסח כאשר מבואר שם ולעיל ובשיע אדמ"ד. ואם משתתפים בפת וסומנין
עד שיתוף במקום עירוב שאין מערבין עוד בחצרות כלל כי יוצאין על הכל בעירוב של
שיתופי המבואות כניל יאמר ג"כ בניסחא מחצרות לבתים וכאשר ביארתי לעיל הניסוחא
לביע. ואימתי מכרך עליו בשעה שמקבץ אותו מבני המבוי או בשעה שמוכה להם כמו
שנתבאר בשיע ס"י שס"ז. ואם לא בדרך ורא אמר עליו כלום אינן מערב כאשר הבאתי
לעיל וכמבואר זה בשיע ס"י שצ"ה:

יז אם לא עשו עירובי חצרות וגם לא שיתופי מבואות או: שהעיר לא נתקנה בעירוב
וגם עירובי חצרות לא עשו או אסור להכניס או להוציא מרשות לרשות אפילו
שתי הרשויות בבית אחד ולכן כל "פארהוי" או כל חצר שפתוחים לו כמה חדרים
ובכל חדר דר בעל בית אחר אסור להוציא או להכניס מהחדר לה"פארהוי" או לחזור
או להיפוך. רק אם הבעלי בתים שררים כל אחד בבית לבד כולם אוכלין בחויר
אחד אף שכל אחד ישן בחדר בפני עצמו או אינן צריכין כמבואר שם:

יח שמוביע וקאמע"ר שפתוחים זה לזה אם יש לכל אחת פתח פתוח לצאת לר"ה
ואין עוברין זה על זה רק לעתים רחוקים או אסורים למלטל משמוביע לקאמע"ר
או להיפוך בלי עירוב. אבל אם עוברים וע"ז תמיד יש חילוק דאם יחיד דר בפנימי
אוסרין וע"ז עד שיערכו עירובי חצרות דיחיד שדר בפנימי לא מחשב דירת החיצון
לנבי בבית שעה רק בדרים בקאמע"ר ב' בני אדם אפילו רק איש ואשתו או מחשב
חיצון בבית שער לפנימי וא"צ עירוב בניניהן כמבואר בס"י שיע במג"א ס"ק ו' וכן
כך מי שיש לו בביתו בן או תלמיד או אדם אחר שנותן לו דירה ופרנסה בחנם
אף שכל אחד אוכל וישן בחדר לבד אינן אוסרין וע"ז שלא נתן לו דירה ופרנסה
על מנת שיאסר עליו כמבואר בס"י שיע במ"ז ס"ק ו':

יט מיהו דירת נכרי אינה אוסרת על ישראל אם דר נכרי וישראל בבית אחד.
וכל אחד בחדר לבד אף שיש להישראל בני בית מרובים. רק אם ב' ישראלים
דרים בב' חדרים באופן שאוסרים וע"ז ונכרי דר בחצר שלישי וכולן פתוחים לרשות
אחד שיש לכולן דריסת רגל בו או אף שערכו ב' הישראלים אסורים להוציא להרשות
המשותף לכולן. ודוקא שהנכרי לא שכר חדרו מישראל דאם לא כן לא השכיר
הישראל לנכרי זה חצרו כדי שיאסר עליו כמבואר שם סעיף א' ע"ש:

רחובות

כ) רחובת דרך שכל הכתים פתוחים לרחוב אם בבית אחד דר ישראל אחד בחדר אחד ונכרי בחדר אחד, וישראל אחד דר בבית אחד בצדו אף שכולין משותפין ברחוב אעפ"כ מותר הישראל הדר עם הנכרי להוציא לרשות המשותף לו ולנכרי כגון להפארהו"ז או להחצר שאין להישראל שדר בבית שבצדו חלק בו כמבואר בס"י שפ"ב סעיף י"ט:

כא) בצרים אשר יש לנכרים דריסת הרגל ברחובות שדרים שם ישראלים לכן שוכרין משר העיר או מראש העדה שלהם או מאשתו או מאשתו (הפאליציוויא) או כחו ברחובות העיר אפילו בפחות משה פרומה ואו הנכרים והמומרים אינן אוסרים על הישראלים שהרשות שברחוב היא של שר שיעיר ההוא ויוכל לסלק הכל משם לכשירצה ולהכי מותרים להוציא מבתיהם להרחוב אבל לא מבתי הנכרים להרחוב ונ"מ לא מחדר לפארהו"ז כששני ישראלים דרים עם נכרי בבית אחד כדלעיל. אמנם אם יש רשות לשר העיר להשתמש גם בבתי העיר בשעת מלחמה או השכירות מהשר מהני להכל וכאשר הבאתי לעיל ובמבואר בס"י שצ"א. הגם דיש להקשות כזה דהרי עכ"פ עתה בעת ששוכרין הרי אינו שעת מלחמה וממילא אין לו עתה שום רשות להניח כלי מלחמתו בבתי בני העיר אמנם תירצו כגון דהיכולת בידו לעורר מדנים ומלחמה ואין בני המדינה יכולים לעבבן עליו הרי מיקרי דהיכולת בידו גם עכשיו להניח כלי מלחמתו בבתי שלהם וע"ש שהעלו אשר מאנשי היילותיו אפילו מהראש שלהם לא מהני כיון דאין הוא ממונה ע"ז ע"ש:

